

Budapest, 1908. május 16.

10. szám.

---

---

# NÉPNEVELŐK LAPJA

A MAGYAR TANÍTÓK OTTHONÁNAK  
TANÜGYI, TÁRSADALMI LAPJA

NEGYVENHARMADIK ÉVFOLYAM

SZERKESZTI

HAVAS ISTVÁN



BUDAPEST, 1908

NEUWALD ILLÉS UTÓDAI KÖNYVNYOMDÁJA

---

---

Szerkesztőség: Budapest, VII. Bethlen-utca 8. sz. I. em. 10.

## TARTALOM.

Titkári jelentés. *Kalász Benedek*. — Zárószámadás. Mérlegszámla. — A Magyar Tanítók Otthona új alapszabályai. — „Néhány őszinte szó.” Nagy Lajos. — Pedagógia a tárlaton. *Lukács Gyula*. — A kísérleti pedagógia gyakorlati értéke. *Pintér Zsigmond*. — A gyermek-törvényszékek. *Ujfalussy Amadil*. — Nagy László új könyvéről. *R. O.* — Irodalom: A tanítónő. Aranyos napok. Az ifj. egyesületek. A Magyar Könyvtár. — Tanügyi, társadalmi élet: Közgyűléstünk. Otthonunk választmánya. A drágasági pótlék ügye. Új tagok. Iskolásfiúk az utcán. Nemzetközi nevelésügyi kongresszus. Az iparokt. biz. megalakulása. A londoni kiállítás. Erdei iskolák költsége. Szünidei gyermektelep Svájban. Egyházművészeti kiállítás. Akadémiai pályadíj. Tanítói árvák felvétele. Torna-ünnep. Siketnémák felvétele. Meghívó. Pályázati felhívás. — Szerkesztő üzenetei. — Hirdetések (a borítékon).

A *Magyar Tanítók Otthona* célja, hogy a székesfővárosban működő tanítók közt a kartársi érzületet fejlessze, erkölcsi, társadalmi és anyagi érdekeiket előmozdítsa; nemkülönben, hogy a fővárosi tanítók és tisztviselők között az érintkezést és természetes közös érdekeket ápolja. Célja, hogy mind a fővárosban, mind a vidéken működő tanítószágot s a közoktatás egyéb munkásait és barátait egy olyan intézményben egyesítse, mely szellemi és anyagi erejénél fogva képes legyen a magyar népoktatásügy fejlesztésének és felvirágoztatásának hathatós tényezőjévé válni.

A fővárosi tagok évi tagdíja: 20 korona, a vidékieké: 8 korona, mely tagsági díj fejében a *Népnevelők Lapja* is jár.

**Elnökség:** Elnök-igazgató: *Barca Albin*, székesfőv. igazgató-tanító, tanügyi elnök: *Nagy László*, tanítóképzői igazgató, gazdasági elnök: *Faller Jenő* székesfővárosi tanító.

**Titkár:** *Kalász Benedek*, székesfőv. tanító.

**Jegyzők:** *Gondos József*, *Kindlovits Pál* és *Rózsa Ignác* székesfőv. tanítók.

**Könyvtáros:** *Tóth Kurucz János*, szfőv. tanító. Könyvt. órák: minden pénteken 4–6.

A M. T. Otthona<sup>n</sup> helyisége: *V., Mária Valéria-utca 10. sz. I. em.*

A *Népnevelők Lapja* a M. T. Otthonának a kiadásában és tulajdonában jelenik meg. Hivatalos közlönye ezenkívül a M. Tanítók Országos Bizottságának és a Budapesti Tanítótestületnek.

**Előfizetési ára** egész évre 12 korona, fél évre 6 korona, mely összeget a M. T. Otthona címére és helyiségeibe (Mária Valéria-utca 10. alá) kell küldeni.

A székesfőv. köz. égi iskolák igazgatói és vezetői a t. Tanács 7656/1903 VII. számú engedélye alapján az előlegből fizethetnek elő a *Népnevelők Lapjára*.

\* \* \*

**Dolgozótársaink**, akik írói munkásságukkal támogatni fogják a *Népnevelők Lapját*: *Barca Albin*, *Barna Jakab*, *Bardócz Pál*, *Bajza Margit*, *Bély Mihály*, *Bursics Ernő*, *Csáky Elek*, *Csillai Kálmán*, *Dorogsághy Dénesné*, *Ember János*, *Erődi Ernő*, *Freund Vilma*, *Faller Jenő*, *Farkas Irén*, *Garam Jenőné*, *Gozsdu Mária*, *Gerley Szevér*, *Gondos József*, *Hajnal Adolf*, *Havas Mihály*, *Hittig Lajos*, *Ilosvai Lajos Károly*, *Jablonkay Géza dr.*, *Jeny József*, *Kapy Rezső*, *Kemény Simon*, *Kéméndy Rezső*, *Kalász Benedek*, *Kindlovics Pál*, *Kiss Béla*, *Kiss Ildebert*, *Koncsek Lajos*, *Kubinyi József*, *Leviczky Aladár*, *Lissák Kálmán*, *Mócsy László*, *Móra István*, *Moussong Géza*, *Nagy Lajos*, *Nagy László*, *Nádas Kálmán*, *Perényi Lajos*, *Pintér Zsigmond*, *Révhegyi Iván*, *Ronts István*, *R. O.*, *Rózsa Ignác*, *Szabó Dezső*, *Sántha Lajos*, *Schön József*, *Senyei Ferenc*, *Simon Lajos*, *Soltész Kálmán*, *Sretvizer Lajos*, *Sturcz György*, *Szabó Kálmán*, *Szabó Viktor dr.*, *Száva János*, *Székely Károly*, *Szikiás Adolf*, *Szöke István*, *Velösy Lipót*, *Viola Lajos*, *Wehner Gyula*, *József*, *Weszely Ödön dr.*

# NÉPNEVELŐK LAPJA

TANÜGYI, TÁRSADALMI LAP.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK SZOMBATON.

Kiadótulajdonos: a MAGYAR TANÍTÓK OTTHONA  
Budapest, V., Mária Valéria-utca 10. sz.  
Előfizetési ár: egy évre 12 korona,  
melyet a kiadótulajdonos címére kell küldeni.

A szerkesztő lakása:  
Bpest, VII. Bethlen-utca 8. sz. I. em. 10.  
A lapot illető minden szellemi közleményt,  
cserepéldányt ide kell küldeni.

Felelős szerkesztő: HAVAS ISTVÁN

## Titkári jelentés.

A Magyar Tanítók Otthona működése 1907. évi áprilistól  
1908. évi áprilisig.

(Tizenharmadik rendes közgyűlés.)

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Otthonunk multjának 13-ik évét zárjuk le ez alkalommal. Ha az általánosan ismert körülmények miatt óriási sikerekre, jelentős eredményekre nem is hivatkozhatunk, mondhatjuk, hogy az igazgatóságnak ez évi fáradozása hiábavalóság nem volt. A mult közgyűlésen módosított alapszabályok rendelkezése szerint megalkult igazgatóság és választmány mindent megtett, miáltal Otthonunk iránt az utóbbi években megrendült bizalmat ismét helyreállítania sikerült. Ezen állításunkat mi sem bizonyítja fényesebben, mint az a körülmény, hogy tagjaink sorába leendő felvételre egyre többen jelentkeznek; ezzel szemben pedig a kilépők száma elenyészően csekély. A tagok száma jelenleg 458. Ezek közül: tiszteletbeli tag 14, örökös tag 21, rendes 371 (5 K évi tagsági díjjal 64), kültag 52.

Miként jelentésünknek folyamán részletesen beszámolunk, a kellő pártfogás ellenére is, Otthonunk anyagi tekintetben immár olyan rendezett viszonyok között van, amilyen viszonyok között a multban még nem volt soha. Ezt pedig körütekintő takarékoság által érhetjük el.

Ami pedig működésünket illeti, csendben, zaj nélkül végeztük a mult közgyűlés által reánk ruházott feladatot. Zátonyra jutott hajóval kellett biztos révbe kieveznünk. S hisszük, hogy ez sikerült is. Egyetlen szabad tanítóintézményünk felett a halálharangot idő előtt kongatták meg tehát. Mert a tanítóságnak ezen kisebb része, mely a szabad egyesület életbenmaradását szükség-

gesnek látta s annak megszűnését nem csupán a szföv., de az egész magyar tanítóságra nézve erkölcsi vereségnek tekintette volna; híven kitartott a megtépdesett zászló körül s áldozati fil-léreivel azt győzelemre juttatni segíté. Bárha ezeknek nemes pél-dája lángra gyulasztaná a minden magyar tanító szívében lappangó nemes szikrát s általános lelkesedéssel szabad tanító-egyesületünk-höz csatlakozva, azt a tanítóság erkölcsi és számbeli sulyához, erejéhez méltóvá tehetnők . . .

Az utóbbi években közel másfélszáz kilépés történt, belépés alig. Megfogyatkoztunk tehát s jövedelmünk megcsappant. Az igaz-gatóság ennélfogva — mint már említettük — minden téren takarékoskodott. Előbbi helyiségünknek egy részét — mint a mult évben is — albérletbe adtuk; ez által csupán a lakbéren évi 3200 k megtakarítást nyertünk. Ez a helyzet azonban az Otthon társadalmi tevékenységére némileg bénító hatással volt, ennélfogva helyiségeinket f. évi május havára felmondottuk. Azon előrelátó gon-doskodás által, hogy helyiségeinket albérletbe adtuk ki 5—600 k-ra menő visszaalakítási tehertől szabadultunk meg. Jelenlegi helyisé-günk körülményeinknek megfelelő: évi bére 2600 k.

Reméljük, hogy új helyiségünkben igazi, kellemes Otthont nyer a föv. tanítósága.

Az igazgatóság 9, a választmány pedig 6 ülést tartott. Az ülések látogatásáról az alábbi kimutatás nyújt áttekintést:

Igazgatósági üléseken: Barca Albin eln.-ig. 9, Faller Jenő igazg. 9, Gondos József jegyző —, Havas István szerk. szeptember óta 6, Kalász Benedek titk. 9, Kindlovics Pál jegyző 6, Nagy László igazg. 6, Rózsa Ignác jegyző 3 ízben.

Választmányi üléseken: Barca Albin 7, Bardócz Pál —, Barna Jakab 4, Ember Károly 1, Faller Jenő 7, Földes Géza —, Fischer Sarolta 4, Gondos József —, Gyulányi István 5, Havas István 7, Kalász Benedek 7, Kamenár Ferenc 1, Kemény Simon 5, Kindlovics Pál 6, Kiss Ildebert 5, Kugler Sándor 6, Minke Béla 1, Nagy Lajos 3, Peres Sándor † —, Pinterits Károly 6, Rákos Ist-ván 5, Ronts István 2, Rózsa Ignác 5, Sturcz György 5, Szabó István 6, Száva János 1, Tanos Sándor 5, Tóth Kálmán (egri) 1, Trájtler Károly 3, Witkovszky Sándor — ízben.

Az 1907. évi május 3-án tartott igazgatósági ülésen *Szabó B. László* lemondása folytán a *Népnevelők Lapja* szerkesztőjeül egyhangulag *Havas Istvánt* választotta meg az igazgatóság. Havas István azonban nagy elfoglaltsága miatt a lap szerkesztését csak szept. havában vette át. A közben eső időn keresztül a lapot *Szántó Jenő* segédkezése mellett *Barca Albin* szerkesztette. Ugy az igazgatósági, valamint a választmányi üléseken is több ízben történt tanácskozás az iránt, miként lehetne a *Népnevelők Lapját* ismét hetenkint megjelentetni? Minthogy azonban a csak két he-tenkint való megjelenés kb. évi 3000 k megtakarítást jelent, egy ideig meg kell maradnunk a két heti időköz mellett. Lapunk ügyé-vel kapcsolatosan említem meg, hogy az u. n. *Irodalmi Alap*,

melynek kamatai a Népmvelők Lapja munkatársainak tiszteletdíj céljára szolgálnak, a jelenlegi igazgatóság buzgólkodása folytán immár 4000 k. Könyvtárunk rendezésére sikerült *Tóth Kurucz János* szorgalmas tagtársunkat megnyerni, ugyancsak ő volt szíves ez év január havától elvállalni a könyvtárnokságot is.

Mély fájdalommal emlékezünk meg arról a súlyos veszteségről, mely *Peres Sándor* tanítóképző-int.-igazgató halálával nemcsak Otthonunkat, melynek egy időben érdemes elnöke volt, nemcsak a szföv. tanítás-, nevelésügyét, de az egész ország tanítóságát és tanügyét is sújtotta. A gyászszertartáson Otthonunkat *Barca Albin* eln.-ig. képviselte s helyezett koszorút ravatalára. A magyar népoktatásügynek ugyszólván egyik korszakot jelölő munkás életét törte deréken a kérlelhetetlen enyészet, de ragyogó jellemének, jóságos szívének emléke örökké élni fog közöttünk. Áldás emlékére!...

Otthonunk igazgatósága a pécsi szabadtanítás kongresszusán elhangzott támadások alkalmából a választmánynak határozata folytán üdvözlő iratot küldött *Apponyi Albert* gf. vallás- és közokt.-ügyi miniszter urnak, ki meleghangú levélben köszönte meg az üdvözlést. Ugy az igazgatóság üdvözlő iratát, valamint fenkölt lelkű miniszterünk választát lapunk annak idején szösz szerint közölte.

*Kiss József* jeles írónk negyven éves jubileumán Otthonunkat *Havas István* képviselte.

Sajnálattal kell megemlítenünk, hogy a *szföv. tanácsa* azon kérelmünket, miszerint az uralkodó 40-ik jubilaris éve a szföv. tanítók és tanárok nyugdíjába kettösen számíttassék — nem teljesítette.

Hasonlóképen hajótörést szenvedett az a törekvésünk, hogy a tanítóság részére oly régóta folyton kérelmezett és a tanítóságot méltán megillető *vasúti kedvezmény* megadassék. Elkezeredésünk annál nagyobb, mert az elutasító rendeletet a legridegebb, a régebbi kormányokra emlékeztető s ennélfogva épenséggel meg nem győző indokolással a magyar tanítóságnak eszményképe, a nemzet bálványozott vezére: maga *Kossuth Ferenc min.* írta alá. A nemzeti küzdelmek idejében merte volna-e csak egy is hinni közölünk, hogy a nemzeti akarat érvényre jutása esetében is a tanítóság méltányos kívánságát épúgy semmibe veszik, mint egykor — annak idejében?! Reméljük azonban, hogy jogos kívánságunk előbb-utóbb megvalósulandó...

A kellő érdeklődés hiánya miatt a *Dalos-kör* a mult évben teljesen szünetelt. Otthonunk eln.-ig.-nak sürgetésére az elnökség közgyűlést hívott ugyan össze, azonban a részvétlenség miatt azt nem lehetett megtartani. Így a Daloskör ügye jelenleg függőben van.

Otthonunkban a mult évben is több társcegyesület tartotta gyűlését. Így az *Allami Tanítók Országos Egyesületének választmánya*, a *Budapesti Tanítók Segélycegyesületének közgyűlése*, a *budapesti megbizott tanítók köre* stb. A szföv. tanítóság anyagi helyzetének javítása céljából az igazgatóság minden lehetőt megtett, részben saját hatáskörében, részben pedig a szföv. társintézmé-

nyekkel karöltve. Azon eredmény azonban, hogy a drágasági pótlékok megkaptuk, nem tekinthető véglegesnek, mert az igazgatóság jövőre vonatkozólag a *fizetésrendezés, a lakberek kellő fölemelésének, a szolgálati szabályzat* megalkotásának sürgetését tűzte ki célul maga elé.

Itt kell megemlítenünk, hogy a megbízott tanítók 200 K-jának jóváhagyását, illetőleg kiutalását az igazgatóság az illetékes helyeken több ízben megsürgette.

Örvendetes jelentést kell tennünk Otthonunknak mult évi június hó 15-én a *Gellérthegyi kioszkban* megtartott *júniálisáról*, mely amellet, hogy kiváló erkölcsi sikerrel folyt le, még 124 k 12 f-t is jövedelmezett.

Fényes eredményt s miként az előbbi években is méltó ünnepséget rendeztünk — bár sulyos anyagi áldozatok árán — f. évi január 6-án a nagy emberbarát *Rökk Szilárd* emlékének. Hálás köszönetünket nyilvánítjuk *Teleki Sándor* grófnak, ki eszmékben gazdag s minden ízében tanulságos ünnepi beszédével emelte kegyeletes megemlékezésünk ünnepi alkalmát. Művészi közreműködéséért köszönetünket fejezzük ki a *Budai Polgári Dalkörnek* s *Kemény Simon* tagtársunknak, ki mélyen átértett s átgondolt gyönyörű beszédével méltóképen adózott a nagy emberbarát emlékének . . .

Kellemesen gondolunk vissza a március 24-én megtartott művészi hangversenyre és táncmulatságra, mely előbbi helyiségünkben lefolyt ilyenemű szórakozásoknak utolsó kedves emléke marad.

Ez alkalommal is hálás köszönetünket fejezzük ki azok iránt, kik a hangversenyen közreműködtek.

Megemlíthetőnek tartjuk, hogy minden hónap második csütörtökén barátságos összejöveleteket tartottunk. Az *ujjonnan megválasztottak* tiszteletére évenként rendezni szokott vacsora nov. 14-én volt.

*Felolvasások.* A mult évben hét igen szép és tartalmas felolvasás volt Otthonunkban, ezen felolvasások az esztétikai nevelés előmozdítását célozták.

A szföv. tanítótság szellemi nivójához valóban méltó felolvasó estélyekért a felolvasóknak őszinte köszönetünket fejezzük ki.

Az 1848. évi nagy idők, nagy események 60-ik évfordulójának esztendőjében Otthonunk igazgatósága méltóképen akarván leróni a kegyelet adóját, a választmány hozzájárulásával *1848. emlékezete* c. füzetet adta ki. Ezen füzetnek iskolai árusítását a Tanács engedélyezvén, sőt ingyenes kiosztásra 2500 példányt megvásárolván, már az eddigiekből is megállapíthatjuk, hogy a füzet kiadása nem csupán erkölcsi, de meglehetősen anyagi nyereséggel is járt. A tiszta jövedelmet az *Irod. Alap* gyarapítására fordítjuk.

A M. T. Orsz. Takaré- és Hitelszövetkezettől reánk eső részesedés a mult évben 1030 k volt.

Fentiekben 1 évi munkálkodásunkról számoltunk be. Kérjük a m. t. közgyűlést, hogy jelentésünket tudomásul venni méltóztassék.

A jövőre vonatkozólag nagy hangú ígéretek nem teszünk. Egyet azonban ígérünk: dolgozni fogunk minden irányban önzetlenül, fáradhatatlanul, hogy méltók legyünk kartársaink bizalmára.

De, hogy munkánknak eredménye is legyen, az Önöktől, az Önök jóakaratótól, lelkesedésétől függ. Így aztán minél előbb méltóvá tesszük Otthonunkat a tanítóság erkölcsi és számbeli erejéhez, nagyságához s akkor mindannyian örömmel és büszkeséggel mondhatjuk, mit egykor *Bárczy István* dr. polgármester úr Otthonunkról mondott: „*Mint ahogy a növényvilágban a szabadlevegő, a világosság, a melegség szükséges a szabad fejlődéshez, úgy képviseli az Otthon, mint szabad tanítói intézmény a világosságot és melegséget kulturális fejlődésünkben.*“

*Kalász Benedek,*  
titkár.

## ZÁRÓSZÁMADÁS.

(A „M. Tanítók Otthona“ pénztárának 1907. évi forgalmi kimutatása.)

Bevétel.	K. f.	Kiadás.	K. f.
1. Kézp. áthozat 1906. évről	15·82	1. Részesedési jegyek bevált.	290·46
2. Részesedési jegy betétkamat.	—·46	2. M. Tan. Orsz. tak. és hitel szövetkezetnek betét	— 1570·74
3. M. Tan. Orsz. tak. és hit. szövetkeztől kivét	361·29	3. Könyvtárra (könyvkötésre)	35·80
4. Hirdetésekből	576·73	4. Hirdetési díjakra	36·—
5. Kedvezményekből	124·12	5. Lakbérre	5748·14
6. Osztalék a M. Tan. Orsz. tak. és hitelszövetkezettől	1323·94	6. Költségekre	863·45
7. „Népnevelők Lapja“ előfizetéseiből	1711·60	7. Adómegettérítés	1323·94
8. Tagsági díjakból	5805·—	K oszt.után a hit.sz.-nek	260·04
9. Lakbér megtakarításból	3102·—	8. Kedvezmények forgó tőkéje	100·—
10. Költs. visszatérít.-ből	161·90	9. Takarításra	281·20
11. Kedvezményes előleg visszatérítés	100·— 261·90	10. Fűtés, világításra	563·72
12. Jutalékokból	593·06	11. Házfelügyelőnek	32·—
		12. Hírlapok előfizetés.	234·40 2334·81
		13. Pénzbeszedői %-ra	335·11
		14. Pénztáros fizetése	470·—
		15. Népnev. Lapja költségeire	2852·80
		16. Kézp. mar. 1907. dec. 31-én	202·06
	13875·92		13875·92

Budapesten, 1907. évi december 31-én.

**Barca Albin**  
elnök igazg.

Könyvelésért :  
**Ferenczy Sándor**

**Kindlovics Pál**  
jegyző.

## MÉRLEG - SZÁMLA.

1907. december 31-én.

	Kor.		Kor.
M. Tan. tak. és hitelsz. számla	1319·22	Részesedési jegy számla	580·00
M. Orsz. közp. takpénzt. számla	7·75	Tőke számla	3449·03
Könyvtár számla	1000·00		
Berendezési számla	1500·00		
Pénztár számla	202·06		
	4029·03		4029·03

Budapest, 1907. évi december 31-én.

**Barcza Albin** sk., elnök-igazg.

**Kindlovits Pál** sk., jegyző.

## A Magyar Tanítók Otthona új alapszabályai.

### I. FEJEZET.

#### Általános szabályok.

#### 1. §.

##### 1. *Cim* :

Minden időre alapszabályilag megörökítjük, hogy az 1895-ik évben megalakult *Magyar Tanítók Kaszinója* abból az alkalomból, hogy az 1868-ban alapított Népművelők Budapesti Egyesületével egyesült, az eddigi *cimét megváltoztatva*, a következő *cim*et veszi fel:

Magyar Tanítók Otthona.

2. *Székhelye* : Budapest.

3. *A pecsét körirata* : Magyar Tanítók Otthona. 1868—1895.

#### 2. §.

##### *A Magyar Tanítók Otthonának célja* :

1. hogy a székesfővárosban működő tanítók között a kartársi érületet fejlessze; erkölcsi, társadalmi és anyagi érdekeiket előmozdítsa; nemkülönben, hogy a fővárosi tanítók és köztisztviselők közötti érintkezést és természetes közös érdekeket ápolja;

2. hogy mind a fővárosban, mind a vidéken a közoktatásügy minden munkását és barátját egyesítse egy olyan társadalmi intézményben, mely szellemi és anyagi erejénél fogva képes legyen a magyar nemzeti népoktatásügy fejlesztésének s felvirágoztatásának hathatós tényezőjévé válni; továbbá a nemzeti népoktatás szolgálatában álló tanítói karnak anyagi érdekeiért folytatott küzdelmét erkölcsileg erőteljesen támogatni.

#### 3. §.

A 2. §-ban kitűzött cél érdekében a Magyar Tanítók Otthona :

1. kellően felszerelt alkalmas helyiségeket tart fenn;

2. kiadja a Népművelők Budapesti Egyesületétől átvett pedagógiai és társadalmi érdekeket szolgáló Népművelők Lapját. A szükséghez képest a kitűzött cél érdekében — anyagi és szellemi erejéhez mért — egyéb irodalmi tevékenységről is gondoskodik;

3. a tagok számára könyvtárat tart fenn s azt évről-évre fejleszti ;

4. fentartja és a körülményekhez képest fejleszti a Magyar Tanítók Otthona összes alapjait s fentartja az előbbi kapcsolatot a „Magyar Tanítók Országos Takaré- és Hitelszövetkezeté”-vel.

#### 4. §.

A Magyar Tanítók Otthona jövedelmei első sorban a 3. §-ban foglaltakra fordítandók. Ezeknek az érdekeknek a kielégítése mellett azonban — anyagi erejéhez képest — más kulturális intézményt is támogathat. Továbbá beléphet — *társadalmi egyesületi* jellegének épségben tartásával a magyarországi tanítóegyesületek szövetségéből alakult „Magyarországi Tanítók Országos Bizottságá”-ba.

## II. FEJEZET.

### **A Magyar Tanítók Otthonának tagjai.**

#### 5. §.

1. A Magyar Tanítók Otthonának tagja lehet minden művelt, kifogástalan jellemű, önálló férfi és nő, ha az alább meghatározandó módon, szabályszerűen felvétetik.

2. A tagok háromfélék:

- a) rendes tagok,
- b) örökös tagok,
- c) tiszteletbeli tagok.

3. A fővárosban lakó (illetőleg működő) rendes tagok évi 20 korona tagsági díjat fizetnek, amely havi részletekben fizetendő; egy összegben pedig legkésőbb június 1-ig fizetendő be.

Székesfővárosi megbizott tanítók megbizatusuk ideje alatt 5 K évi tagdíjat fizetnek; ez idő alatt azonban a Népmvelők Lapja részükre nem jár.

A vidéki tagok évi tagsági díja 8 korona, amely negyedévi részletekben fizetendő.

4. Örökös tag lehet az, aki egyszer s mindenkorra 200 K örökös tagsági díjat egy összegben lefizet.

5. A tagsági díjak fizetése minden esetben az Otthon pénztáránál történik.

6. Tiszteletbeli tag lehet az, akit legalább 25 tag ajánlatára az Otthon közgyűlése annak megválaszt.

7. Mindazok, akik a Magyar Tanítók Kaszinójának, vagy a Népmvelők Budapesti Egyesületének örökös, alapító vagy tisztelet-

beli tagjai voltak, valamint azok a tanítóegyesületek, amelyek a Magyar Tanítók Kaszinójának alapítványos tagjai voltak, jogukat a Magyar Tanítók Otthonában megtartják s az alapítványos egyesületek elnökségei a Népnevelők Lapját is megkapják.

8. Ha valamely rendes tagnak a házastársa is a tagok sorába ép, ez a tagsági díjnak csak a felét fizeti. Ez esetben azonban a Népnevelők Lapja részére nem járhat.

#### 6. §.

Az új tagokat az igazgatóság veszi fel s ezt utólag bejelenti a választmánynak.

#### 7. §.

1. A tagsági kötelezettség a belépés évét követő polgári év végéig tart s ez idő elteltével újabb egy-egy évre terjed, ha a tag kilépését június 30-ig az igazgatóságnál írásban be nem jelenti. A tagsági díj fizetése a fölvétel hónapjától válik esedékessé.

2. Ha valamely tag egy teljes éven át a tagdíjával hátra marad, azt a választmány az igazgatóság előterjesztésére a tagok sorából törölteti; de a tagsági díj bírói úton való behajtását az igazgatóság hat havi fizetési hátramaradás esetében is megindíthatja. Méltányolható esetekben azonban az igazgatóság a tagsági díjak törlését is javasolhatja.

3. A tagdíjak perlése esetén az egyesület illetékes bírósága bír hatáskörrel és illetékességgel.

#### 8. §.

1. Az Otthon összes tagjai egyenlő jogokkal birnak. Tisztújító közgyűlésen a rendes, örökös s az összes tiszteletbeli tagok és az alapítványos egyesületek elnökei egyenlő tanácskozó és szavazó jogot gyakorolnak; de a tisztkarba csak a fővárosban lakó (illetőleg működő) tagok választhatók.

2. Minden tagnak jogában áll hozzátartozóit estélyek alkalmával az Otthon helyiségeibe elhozni; továbbá a tagsági feltételeknek megfelelő egyéneket az Otthon helyiségeibe bevezetni.

#### 9. §.

Valamely tagnak kizárása az Otthonból a feddhetlen jellemet sértő, továbbá az Otthon tekintélyét, célját és érdekeit csorbitó cselekmények miatt történhetik. Az erre vonatkozó s legalább két rendes tag aláírásával ellátott indítvány mindenkor írásban és alaposan indokolva az igazgatósághoz nyújtandó be.

Nemfizetés, mint a jelen §-ban felsorolt cselekmények miatt történő kizárást véglegesen csak a közgyűlés határozhatja el, még pedig titkos szavazás útján. Elhalálozás esetén a tagsági kötelezettségek megszűnnek.

### III. FEJEZET.

#### **A Magyar Tanítók Otthonának szervezete.**

##### a) *A közgyűlés.*

##### 10. §.

1. Rendes közgyűlés évenként egyszer, az év első negyedében tartandó, amelyre a meghívó az Otthon lapjában legalább 8 nappal előbb közzelendő.

2. A közgyűlés határozatképességéhez 50 tag jelenléte szükséges. Ha a közgyűlésen 50 tag nem jelenik meg, úgy 14 napon belül ugyanazon tárgysorozattal új közgyűlés hívandó össze; az így egybehívott közgyűlésen a megjelent tagok határoznak.

3. A rendes évi közgyűlésen kívül sürgős esetekben rendkívüli közgyűlést az igazgatóság hívhat össze. Összehívandó a rendkívüli közgyűlés akkor is, ha az iránt legalább 20 tag a tárgy megjelölésével írásba foglalt indítványt nyújt be az igazgatósághoz. Ilyen rendkívüli közgyűlés határozatképességéhez is legalább 50 tag jelenléte szükséges.

##### 11. §.

##### *A közgyűlés vezetése és tárgyai.*

1. A közgyűlésen az Otthon elnök-igazgatója elnököl. Akadályoztatása esetén igazgatótársai közül, ezek akadályoztatása esetén a választmány tagjai közül maga bíz meg valakit a helyettesítésével.

2. A jegyzőkönyv hitelesítésére a közgyűlés 3 tagot küld ki.

3. A közgyűlés tárgyait képezik az igazgatóság és választmány előterjesztései, továbbá a különféle jelentések és indítványok tárgyalása.

4. A költségelőirányzat megállapítása.

5. A tisztikar és a 24 tagu választmány megválasztása.

6. A közgyűlés általános szótöbbséggel hozza határozatait. Ily határozatok a meg nem jelent tagokra is föltétlenül kötelezők.

A választmány egyharmad része évenként kilép; az első évben sorshuzás útján az összes tagokból, a második évben a régebb  $\frac{2}{3}$ -ból, azután pedig mindig a legrégebben választott  $\frac{1}{3}$  rész; a kilépők újra választhatók.

b) *Az igazgatóság.*

## 12. §.

1. Az igazgatóság a közgyűlés által három évenként választandó. 3 igazgatóból, 1 titkárból és 3 jegyzőből áll, akik az Otthon minden gyűlésén tanácskozó és szavazó joggal bírnak. Az igazgatóság a 3 igazgató közül választja meg az elnök-igazgatót.

2. Az igazgatóság köteles minden felmerülő panaszt megvizsgálni s annak orvoslása iránt lehetőleg intézkedni; különösen pedig a rend fentartására felügyelni. E végből az igazgatóságnak nemcsak joga, de kötelessége is a tagokat az általok netán elkövetett rendetlenségekre figyelmeztetni.

3. Az Otthonnak vezetése, valamint az Otthonnak magánosokkal és hatóságokkal szemben való képviselése „az Otthon elnöki igazgatója”-nak a feladata, akinek kezében az egész intézmény vezetése erkölcsi felelősség mellett összpontosul.

4. Az Otthonban tartandó minden gyűlés az elnöki igazgatónak engedélyezés céljából bejelentendő. Neki a költségvetés keretén kívül is 50 korona erejéig utalványozási joga van. Ezt azonban utólagosan a választmánynak tartozik bejelenteni.

5. Minden fontos iratot az eln.-ig. és a titkár ir alá.

6. Az elnöki igazgató vagy helyettese elnököl a közgyűlésen, választmányban s az igazgatóság tanácskozásain. Akadályoztatása esetén igazgatótársai közül maga jelöli ki helyettesét.

7. Az igazgatóság ülései nem nyilvánosak. Fontosabb határozatok hozatalára 2 igazgató jelenléte szükséges.

8. Az igazgatóság üléseire a szükséghez képest meghívhat elismert szaktekinétyeket, különösen a jogi-, egészségi-, üzleti ügyekben. A jogügyletek elintézésére jogtanácsost választhat, ki az Otthont hatóságok, bíróságok stb. előtt az elnöki igazgató meghatalmazása alapján képviseli. Ezen állás azonban tiszteletbeli, melylyel tagsági jogok vannak egybekötve. Ily szaktekinétyek megbízása a választmánynak bejelentendő. Az igazgatósági és választmányi ülésre meghívandó a Népn. L. szerkesztője is, ki ott csak tanácskozási joggal vesz részt.

9. A Népn. L.-nak felelős szerkesztőjét az igazgatóság választja meg. A megválasztott szerkesztővel működésének tartamára az igazgatóság szerződést köt, melynek be nem tartása esetében az igazgatóság köteles a szerződést felbontani és új szerkesztőt választani.

10. Az igazgatók kölcsönös megegyezéssel külön-külön végzik a választmánnyal karöltve az Otthon, illetőleg a tanítószag pedagógiai, társadalmi és gazdasági ügyeit.

11. Az igazgatósághoz tartozik minden olyan ügyben való intézkedés is, mely a közgyűlésnek vagy választmánynak alapszabályilag fenn nem tartatott.

12. A titkár az Otthon irodájának a főnöke, s mint ilyen az ügymenetek ellenőrzője.

A titkár vezetése alatt a 3 jegyző végzi a levelezéseket, készíti az összes fogalmazványokat, vezeti az igazgatóság, választmány és közgyűlés jegyzőkönyveit.

A titkár felelős az irattárért s az egész iroda rendes működéséért.

13. A hivatalnoki személyzet alkalmazása és felmentése iránt az igazgatóság intézkedik. Megállapítja továbbá a hivatalnokok-, a vendéglős és szolgaszemélyzet járandóságait, de ezt a választmánynak jóváhagyás végett bejelenti.

### c) A választmány.

#### 13. §.

1. A választmány ülésein az Otthon elnök-igazgatója vagy megbízott helyettese elnököl.

2. Egy igazgatósági vagy választmányi tag lemondása vagy eltávozása esetén a választmány a következő legtöbb szavazatot nyert tagot hívja be, vagy a betöltésről szükséghez képest intézkedik.

3. A választmányban ülési és szavazati joggal birnak: az igazgatóság tagjai, továbbá a tiszteletbeli-, az örökös tagok, a 24 választmányi tag és az alapítványos egyesületek mindenkori elnökei.

4. A választmány ülései nem nyilvánosak.

5. Érvényes határozat hozatalára minden esetben legalább 1 igazgatósági és 10 más tagnak jelenléte szükséges.

6. Helybenhagyás céljából tárgyalja az Otthon minden pénzügyi műveletét, minden jogügyletét és szerződését.

7. A tagok fölvétele és kirekesztése fölött határoz. Mindkét esetben érvényes határozatra a jelenlevők általános többségének — kivánatra titkos — szavazata szükséges.

8. Az Otthon célja az lévén, hogy a tanítószag súlyt nyerjen az egység által, a választmány köteleességévé válik minden eszköz-

zel arra törekedni, hogy ez az egység létrejöjjön s annak jól szervezett ereje csak a legszükségesebb alkalmakkor és céltudatosan lépjen a küzdőtérre.

9. Az Otthon tömeges külső szereplését esetről-esetre a választmány határozza meg.

10. Az Otthonban kitett vendég-, panasz- és indítványkönyv minden választmányi ülésen bemutatatik; az indokolt panaszok elintézése a hajtott lapra vezetetik. Névtelenül, álnév alatt, vagy nem sajátkezűleg beirt dolog figyelembe nem vehető.

11. A választmány az évi közgyűlést megelőzőleg kijelölő bizottságot küld ki.

12. A választmány határozatai a közgyűléshez felelősek.

13. A választmány negyedévenként tart ülést, de az igazgatóság bármikor összehívhatja.

#### 14. §.

A közgyűlés által választott tisztviselők előre megállapított fizetésben nem részesülhetnek. A választmánynak azonban jogában áll a közgyűlés elé javaslatot tenni az iránt, hogy egyes tisztviselőknek az Otthon érdekében kifejtett buzgalma utólagosan illő tiszteletdíjjal jutalmaztassék.

d) *Vidéki helyi körök.*

#### 15. §.

Oly városokban vagy vármegyékben, ahol a Magyar Tanítók Otthonának legalább 30 tagja van, ezek megalakíthatják a M. T. O.-nak helyi körét. Ezeknek a helyi köröknek az elnökei a választmánynak hivatalból tagjai.

### IV. FEJEZET.

#### **Záró határozatok.**

#### 16. §.

1. A Magyar Tanítók Otthonának vagyona feloszthatatlan, ahhoz jogot senki sem tarthat.

2. Az esetben, ha az intézet feloszlata előre nem látható rendkívüli okok vagy események következtében elkerülhetlen volna, az Otthon összes vagyona, mint feloszthatatlan alapítvány a „Buda-pesti tanítók segélyező-egyletére“, avagy a netán ennek helyébe lépő hasonló jellegű és célú intézetre száll. Erre nézve, valamint e vagyonnak a kitűzött célra leendő átadása iránt a közgyűlés határoz.

3. Ily határozat érvényességéhez szükséges, hogy az a külön meghívandó összes tagok legalább  $\frac{1}{2}$ -ének részvétele mellett  $\frac{2}{3}$ -ad szótöbbséggel hozassék.

4. E határozathoz belügyminiszteri jóváhagyás szükséges.

### 17. §.

Az esetben, ha a M. T. O. az alapszabályokban meghatározott célt és eljárást, illetőleg hatáskörét meg nem tartja, a magy. kir. kormány a M. T. O.-át, amennyiben további működésének folytatása által, az állam vagy Otthon-tagok vagyoni érdeke veszélyeztetnék, haladéktalanul felfüggeszti és a felfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat eredményéhez képest fel is oszlatja, vagy esetleg az alapszabályok megtartására különbeni felosztás terhe alatt, kötelező.

Budapest, 1907. április 27.

**Rózsa Ignác**, s. k.  
jegyző.

P. H.

**Barca Albin**, s. k.  
elnök.

Sz. 29133/1908. V. o.

Látta a magy. kir. belügyminiszter, azzal a megjegyzéssel, hogy az alapszabályok csakis a m. kir. belügyminiszter hozzájárulása mellett módosíthatók.

Budapest, 1908. március hó 16-án.

P. H.

A miniszter meghagyásából:

**Kégl** s. k.  
miniszteri o. tanácsos.

## „Néhány öszinte szó.“

(Válasz Pinterits Károly urnak.)

Irta: Nagy Lajos.

A „Budapesti Tanítók Segítő-Egyesülete“ mindig féltett gyermeke volt a székesfőváros tanítószolgálatának és ennek a szeretettel teljes gondozásnak s állandó érdeklődésnek tulajdonítható, hogy aránylag rövid idő alatt felvirágzott, megizmosodott és hogy talajába a személyeskedés, széthuzás magva soha nem hullhatott.

Tudom, hogy ugyanez a szeretet, egyesületünk jövőjének biztosítása vezette Pinterits tagtársunkat is, amikor a Segítő-Egyesület vezetőségéről alkotott véleményét a nagy nyilvánosság elé vitte. Ennek ellenére jobb szerettem volna, ha legelső megindulásra

nem itt, hanem szűkebb körben teszi ezt meg. Nem azért, mintha akár az Egyesületnek, akár az ügyeit intéző igazgatótanácsnak oka volna félni a nyilvánosságtól, hiszen képzelt, vagy való mulasztásait Pinterits ur is jóhiszeműnek mondja; de jobban szerettem volna azért, hogy egyik-másik ijedősebb tagtársunkat megkíméljük a felesleges aggodalomtól akkor, amikor arra igazán nincs semmi ok.

Pinterits ur *megbizhatlannak* mondja azokat a számításokat, amik alapján a temetkezési járulékok mai formáját és nagyságát az igazgatótanács javaslatára a közgyűlés megállapította. Megbizhatlannak véli ezt a számítást abból az okból, mert szerinte a halálozások száma már a közel jövőben annyira fokozódik, hogy az ebből származó kötelezettségnek a tagok aránytalanul nagy megterheléssel tehetnek csak eleget.

Nézzük tehát, hogyan jutottunk és hogy illeszkedünk a mai helyzetbe?

Az 1899. évig a temetkezési járulék halálesetenként 1 korona, a jutalék 500, később a tagok számának szaporodásával 600 korona volt. Ez ellen, bár a legkönnyebb és magamra nézve a legbiztosabb számításnak tartottam a múltban és tartom ma is, különösen két okból volt állandó a panasz. Nevezetesen: hogy meghalt kartársaink nevével, a kegyelet rovására kellett a járulékokat összeszedni; másodsor, hogy a járulékok halálesetenként való beszedése igen nagy munkát, sok költséget okozott és a hátralék mégis egyre szaporodott. Ezért sürgették egyesek éveken keresztül az éves tagdíjrendszert, amibe az igazgatótanács a felhozott okok ellenére is nehezen ment bele és bár az 1895. évben adott az előleges számításokra megbízást, csak 1898-ban tett erre nézve javaslatot és 1899-ben léptette életbe. 8 korona évi járulékra 600, később 700 korona jutalékot állapított meg és itt vetette el Pinterits ur szerint a veszedelem magvát.

Őszintén bevallom, hogy a biztosítási rendszerű számításokban nem tartom magam szakértőnek és mindig bizonyos aggodalom fogott el, amikor az ezen alapuló évdíjas rendszerre tértünk át és valahányszor evvel összefüggő ügyeket tárgyalunk. De ebben hozott határozatainkban mindig megnyugtattam az a tudat:

1. hogy a számításokat elismert szakemberek végezték, akik az egyesület iránt nagy szeretettel voltak;

2. hogy a járulékok, az egy 1904. év kivételével nem csak mindig fedezték a jutalékokat és a beszédés költségeit, hanem az alap gyarapítására évenként némi felesleget is adtak;

3. hogy az 1899. évtől, vagyis amikor az évdíjas rendszerre áttértünk, az elmúlt év végéig, a temetkezési alap 8712.27 korona vagyona 51922.43 koronára emelkedett, tehát a 43210.16 korona vagyongyarapodás éppen a kifogásolt évdíjas kezelésre esik. Elismerem ugyan, hogy a szaporodás nem írható teljesen erre a kezelésre számlára, de legalább is megcáfolja Pinterits urnak azt az állítását, hogy „a régi tagok nem gyűjtöttek számottevő tőkét.”

Még az itt elmondottaknál is sokkal jobban megnyugtattam

hozott határozatainkban az alapszabályok 9. §-ának az a rendelkezése, amely a temetkezési járulék és jutalék nagyságát is 3 évről 3 évre rendeli megállapíttatni, mert ez eleve kizárja, hogy az esetleg becsúsztott hiba az egyesületnek nagyobb kárt okozhatna.

Ezért és mert előre láttuk, hogy mind a temetkezési jutalék, mind a tagok halálózása is egyideig nagyobb hullámnak lesz kitéve, ezért nem törekedtünk már az évdíjas rendszer kezdetén arra, hogy akár a jutalék, akár a hozzájárulás magasságát megváltoztathatatlanul állapítsuk meg; az alapszabályoknak ezt a rendelkezését mindenkor igénybe vettük, amikor e kettő közti arányt az egyesület javára kedvezőbbé kellett tenni.

Igy 1906-ban, amikor a járulékot 2 koronával, a jutalékot csak 100-zal emeltettük fel és ugyancsak ezt a javítást célozza az új alapszabályok 6. §-a b) pontjának az a része, amely a belépési kort minden esetben a 25. évre teszi, valamint a c) pont 4. szakaszának az a rendelkezése, hogy aki tagsága első 5 évében hal meg, annál a jutaléknak csak fele fizethető ki.

Ezekkel az igazgatótanács óvatosságát, körültekintését kívántam igazolni. Ilyen eredményekből azt talán még sem lehet következtetni, hogy a temetkezési alap 8 esztendei évdíjas kezelése, amely idő alatt és kezelés mellett 43210·16 korona vagyont gyűjtött és a tagok szerzett jogainak biztosítására sok fontos határozatot hozott, az igazgatótanács „*megbízhatlan számításai az Egyesületet nehéz helyzetbe hozták.*”

Az elmondottak ellenére mégis nem egyszer felmerült bennem, és azt hiszem, másokban is a kételkedés az alapszámítás helyesége iránt. De erre nézve is megnyugvást találtam abban, hogy az igazgatótanács idevonatkozó javaslatait mindig kellő időben hozta a tagtársak tudomására, azokat a közgyűlések tárgyalták és soha, sem ezeken a gyűléseken, sem hírlapokban nem illették azokat *naïv* jelzővel és nem minősítették *számítási merényletnek*, pedig több kiváló szakembert tisztelünk tagjaink közt, köztük 1887 óta Dr. Inckel Gyulát, akinek kiválóságát legutolsó közgyűlésünkön Pinterits tagtársunk elismerte, és 1904. év óta magát Pinterits urat is.

Néhány szóval védenem kell a költségvetésnek a temetkezési alapra vonatkozó részét is, aminek *szánalmasan csekély vagyonszaporodását* szintén fölemlíti Pinterits ur a *számítási merénylet* igazolására. Erre csak az a válaszom, hogy egyesületünknek nem vagyongyűjtés lévén a főcélja, tehát a költségvetés sem erre van alapítva. A temetkezési alap vagyonszaporulatát különben itt ki sem mutatjuk, pedig tudvalevő dolog, hogy annak csak kamatjövödelme is 2230.30 korona volt az elmúlt esztendőben.

Mindezekkel távolról sem akarom azt állítani, hogy az igazgatótanácsot csalhatóatlannak, ügykezelését megtámadhatóatlannak tekintsem, csak azt kívánom igazolni, hogy nem ötletszerűen intézkedett, hanem megfontolva, kitzűzött célok alapján.

Elismerem, hogy a temetkezési alap mai befizetési alapja ismét revidiálásra szorúl, mert még mindig nem értük el a halan-

dóságban azt a mértéket, amit a befizetésre átlagnak lehetne venni; elismerem, hogy halottaink száma növekedni fog s ezek temetkezési jutalékainak fedezésére a mai járulék nem lesz elégséges. És mert az alap jövedelme ma még csak a 30 évi tagok járulékainak pótlását bírja meg, ezután is a tagok járulékainak kell a jutalékokat fedezni. Elismerem végre azt is, hogy ezen fokozottabb hozzájárulás ma valamivel nagyobb lesz, mint ha 8 évvel ezelőtt már ezen az alapon indultunk volna meg, de ennek eddig történt elmulasztása azért nem olyan veszedelem. A jövőről való illetén gondoskodás annál könnyebben vihető még ma is keresztül, mert még jó egy pár évig nem áll be teljes mértékben az évi halálozás feltételezett emelkedése és mert Pinterits ur számításának kiindulása is, végeredménye is sokkal kedvezőtlenebb percentet mutat a biztosítási intézetekben elfogadott és használatos (17 angoltársaság) táblázatnál, tehát a hozzájárulás oly magas emelése sem válik szükségessé.

Mindezeknek tudatában van azonban az igazgatótanács is. Tudja, hogy a temetkezési hozzájárulást revidálni kell; tudja, hogy az alapot növelni és a várható halandóságnak megfelelő tartalékalapot kell gyűjtenie, hogy az egyesület kötelezettségeinek minden körülmények közt megfelelhessen. Ebben a tudatban már is megkezdte a szükséges tennivalókat. A számítási munkálat már folyik, hogy idejében foglalkozhassék vele az igazgatótanács is, a tagok összessége is. Reméljük, hogy ebben a munkában szakavatott tanácsával ott találjuk Pinterits tagtársunkat is.

## Pedagógia a tárlaton.

Irta: Lukács Gyula.

Nem a változó divat szeszélye tette időszerűvé a művészeteket, hanem a fejlődés törvényszerűsége teszi szükségessé, hogy folytonosan napirenden legyen és hogy azt a mondva csinált kapcsolatot, mely az iskola és a művészet között van, benső szövetséggé fejlesszük.

A kérdésnek az a része, melyről e helyen szólni akarok, már-már nem is aktuális, mert maholnap bezáródik a tavaszi tárlat. Felszólalásom azonban minden jövőendő tárlatokra is vonatkozik.

Arra akarom ugyanis kérni kedves kartársaimat, hogy ha bármilyen minimálisnak érzik is, vagy gondolják hozzáértésüket, látogassanak ki mégis sűrűn a tárlatokra és bírálgassák a művészi termékeket — a pedagógus szemével. —

Sok hasznunk lesz belőle!

Hovatovább meg fog erősödni bennünk az a meggyőződés, hogy iskoláink — tisztelet a kivételnek — nagy mértékben hiányos felszerelésűek még akkor is, ha tele vannak a falak szemléltető képekkel.

A mai iskolai fali képek csak annak a feltételnek felelnek meg, hogy nem terhelik valami tulságosan az iskolafentartókat. Minden más hozzájuk fűzött remény teljesítése ki van zárva. Szemléltetésre már csak azért sem alkalmasak, mert gyönyörűséget nem okoznak. Nem veszik figyelembe a pedagógiának azt az alapvető tanát, mely szerint csakis a figyelem fölkelése, ébrentartása, lekötése mellett eredményes az oktatás. Az iskolai fali képeknek olyanoknak kell lenniök, hogy első sorban gyönyörködtessenek, így jobban oktatnak, mint bármilyen terjedelmű könyv. Erre pedig csak tökéletes művészi alkotások képesek, olyanok, melyek nem külön iskolai célra készültek. Petőfi sem iskolai használatra gondolt halhatatlan remekei megírásánál s az ő versei mégis mélyebb nyomokat hagynak a gyermeki lélekben, mint akármilyen hivatásos gyermekvers költő rigmusai.

Már sokszor tettem szóvá ezt az ügyet más lapok hasábjain is és lehetetlen az ismétléseket elkerülnöm, de szeretném, ha gondolataim, mint pici vízcseppek, végre kivájnák a követ. A modern rajzoktatás diadalmas útjában a régi fali képeket még nem söpörte ki az iskolából. A rajzoktatás mai állapotának, vezéreszméjének ellentmondanak az iskola rideg falai, melyek disztelensége kérdéssé teszi nem csak a rajztanítás, hanem minden más tanítás eredményét.

Ma már a tanítók és tanítványok azon artisztikum révén, mely a rajztanításban otthonossá lett, bizonyos méltánnyalással viselhetnek a képzőművészetek iránt is. Kötelességünk, hogy e helyzetet neveltjeink javára kihasználjuk és hogy igazi műalkotásokkal díszítsük iskoláink falait. De hiszen ki is tiltakoznék az ellen, hogy az iskolában Munkácsynak valamely festménye díszeljen? Igaz ugyan, hallottam már afféle véleményt is, hogy a tanulók megújíják a képzőművészet remekeit is éppen úgy, mint az „agyontanulmányozott” irodalmi remekműveket. Ennek ellenében azt mondom: magára vessen, ki a műremeket unalmasnak, üresnek találja és abban napról-napra nagyobb gyönyörűségét nem leli.

Alkalmas vezetés mellett a jövő generációban is nagyra nevelhetjük a művészet szeretetét, mely az élet élvezetének egyik legüdebb forrása. A tanító az erre való képességet könnyen megszeresheti, ha fölkeresi gyakran a tárlatokat, utána megy a szép képek, szobornak, megismeri és megszereti.

Akkor aztán csakhamar új és fontos szerve fejlődik a tanítóegyesületnek, az a bizottság, mely éppen úgy válogat majd képeket az iskola számára, mint ahogy évente állami képviselő bizottságok működnek. A pedagógiai képbíráló bizottság fölvenné munkakörébe a Szépművészeti Muzeumot és más művészeti tárlatot is. Az alkalmas képeket kiválasztva olyképpen reprodukálná, hogy azok a közönség körében is nagy kelendőségnek örvendenének.

Most pedig megelőzve a pedagógiai képbíráló (és vásárló) bizottságot, végigböngészem a tavaszi tárlatot. Teremről-teremre haladva csinos kis bokrétát állíthatok össze a művészet virágaiból.

Érdekes különben, hogy mikor általános művészi szempontból is gazdagabb és magasabb színvonalú a tárlat, sokkal dúsabb a pedagógus aratása is. Sajnos, ezt a jelen alkalommal nem állíthatjuk. A tárgyuknál fogva alkalmasnak látszó művek nem mindig megfelelőek. Éppen ezeket nem az ihletés szent pillanatai teremték, miért is a felfogás, a kidolgozás nélkülözi a közvetlenséget, művészi naivitást, mely oly igen közelébe férközik a gyermeki léleknek.

Ezuttal főleg a következő neveket említhetjük: *Pállik Béla (Éhes népség)*, *Vastag Géza (Tyúksoport)*, *Zemplényi Tivadar (Szomjas a csorda)*, *Löschinger Hugó (Sz. László megszabadítja az elrabolt magyar leányt)*, *Juszkó Béla (Portyázó ősmagyarok)*, *Skuteczky Döme (A mester)*, *Komáromi Kacz Endre (A keleti tenger partján)*, *Markup Béla és ifj. Vastagh György* kitűnő állatszobrait fölemlítve és stb. alatt néhány kitűnő virágot, csendéletet értvén, teljes lesz a gyűjtemény.

Talán kissé erőltetett az összeállítás, de ha ezek közül a szigorú bíráló csak egyet is megtart és állandósul a tárlatoknak pedagógiai értékelése, végre valahára teljesen kiszorulnak az iskolából első sorban idegen származású, majd pedig éktelenül semmit mondó magyar falu képeink, hogy helyet adjanak ott az igaz magyar művészetnek.

## A kísérleti pedagógia gyakorlati értéke.

Irta: *Pintér Zsigmond.*

V. *Kísérletezésre alkalmas kérdések.* A gyakorlati alkalmazásban sokféle változást szenved minden elméletileg megállapított szabály. Mert az elmélet logikai következtetések láncolata. De az egyes láncszemek a gyermeki lélek és agy termékeivel vajmi gyakran ellentétesek, elütők a gyermek gondolatmenetétől. Amidőn a gyakorlati tanításban megismertük az adott tárgykörben a tanítvány gondolkodását és lelki működését: csak akkor állapíthatjuk meg: fedezi-e az elméleti következtetés folyamánként ajánlott tanítási eljárás a tényleges, szükségbeli metódusunkat? Ebben a kérdésben merültek fel azok a problémák, amiket Meumann alkalmasnak vélt a kísérletezés alapján megoldani.

Ezek a problémák a gyermeki élet fizikai és szellemi megnyilatkozásai és így alkalmasak a gyermeki elme megvizsgálására. Bepillantást engednek a nagy átlagban az agyműködés mikéntjébe. A sok-sok irányba elágazó és szétterjedő munkálkodást egybefűzni, irányelvként felállítani, útmutatást adni a megállapított elv alkalmazására, további fejtegetésekre, következtetések levonására előkészíteni és így a fejlődés különböző fokai szerint igazítani a tanítás menetét: ez volt a kísérletezés lényege és értéke. Látni-

való, hogy minden tárgy keretében új és új jelenségek merülnek fel, amik tápot adhatnak újabb kísérleti anyagnak. Ezeket feldolgozván, előbbre vittük a tanítás kérdését a gyermek hasznára, a tudomány magasabbra emelésében.

Amikor a besz. ért. gyakorlat mai eredményeit ismertettük; amidőn az olvasástanítás módszerét fejtegettük: már akkor is rámutattunk arra, hogyan lehet ezt továbbra fejleszteni és így az újabb és újabb problémákat a kísérleti pedagógia szolgálatába állítani. Már pedig ilyen kísérleti kérdések bizonyára minden tanítónak gyakorlatában fel fognak merülni, ha céltudatosan kezeli tárgyát. Ezeket a jelentkező, önmaguktól ajánlkozó kérdéseket kísérleti objektummá tenni, erre előkészíteni, a megkívántató anyag-halmazt rendezni, csoportosítani, történeti fejlődés szerint osztályozni, a közelebb eső osztályokat egymás mellé állítani, ezek között kapcsolatot teremteni és így a tömegek szerinti alkérdéseket meghatározni; ezeknek egymásra hatásából kialakuló logikai következményt levonni és ezek alapján egy egységes kísérletre alkalmas alapvető kérdés feltevésére minden gyakorlati tanító képes és így mi közvitézek szolgáljuk majd a tanítás ügyét.

Ilyen alapon legyen szabad közrebocsájtani egy ilyen kérdést a számolástanítás köréből.

Ismeretes, hogy elméletileg kétféle irány érvényesült Pestalozzi fellépéséig a számolástanítás terén. A gazdasági szempont szerint mindenféle tárgyak, a gyermek által ismert, a mindennapi élet szükséges eszközeinek sorozatos elszámolása és számképzőkötés iránya. Ezt a gyakorlati élet által érlelt és kialakult két főfelvet Pestalozzi egyesítette és előfutárjává tette a mai alkalmazott: szemlélet alapján történő számképzőkötési rendszernek. Különösképpen segítségére volt ebben Schmidt József. A szám absztrakt viszonylati fogalom. Pestalozzi érzékeltetett, alapot akart nyújtani szemléltetés útján a viszonylat számértékének. Tehát a gyermek szemléltetés biztossá tette és így a számérzékét fejlesztette. Miután a szemléltetés közben játszi módon különféle számolási műveleteket végzett és végeztetett, azt akarta elérni, hogy ezek alapján az eszközölt művelet számértéke az absztrakt viszonylatban is megálljon. Vagyis arra törekedett, hogy ugyanazt a műveletet tisztán elvont számokkal is végre tudják hajtani. Itt kitűnt, hogy addig a közig, míg a gyermek számfogalommal bírt, már a tanítás előtt az élet aprócseprő eseteiből kifolyólag: nagyon szépen haladt a számolási készség megalapozása, de magából a tanításból csak igen-igen hosszas gyakorlatozás után alakult ki egy-egy új számkép absztrakte. Nyilvánvaló lett, hogy a ma már meglevő számképletek többszörös alkalmazásával dolgozik a gyermek akár mint összeadandó részekkel, akár pedig mint kivonandóval. Mert csak az elképzelhető, lelki szemeivel látható számkép csoporttal tud operálni, de új, nagyobb terjedelmű, több egységet magában foglaló számképet alkotni nem tud. Már most felmerült a kérdés: mily számképekkel kerül a gyermekek átlaga az iskolába? Általánosságban a 6 és 7

között váltakozik. Az ez irányú vizsgálódások nagyon hiányosak. Azok a kísérletek, mik e kérdés meghatározása körül történtek, nem elégíthették ki a pedagógia által felállítható kérdéseket. Mert nem az a fontos, hogy milyen számképpel kerül a gyermek az iskolába, hanem az, hogyan alkothat ilyen számképet legkönnyebben az iskola? Ebből a szempontból azt kellene megvizsgálni: vajjon a számkép a gyermek lelkében egyedek sorozatában él-e, avagy mint egy egység, mely több alkotó részre bontható? Például, ha feltételezem, hogy a gyermekben az 5 számképe él, megvizsgálándó: vajjon  $1+1+1+1+1$  jelenik-e meg a gyermek lelkében, hogy 5 legyen, vagy pedig az 5 egy egységes konglomerátum-e, amely öt egyedből áll ugyan, de egy egységes képet alkot. Ha ezt megvizsgálás alapján meghatároztuk, meg kellene tudnunk: mily terjedelműen tud a gyermek egységek sorozatából egy egységes képet alkotni? Vagyis midőn pl. azt mondom 7: képes-e a gyermek a hét egyedet egymásután sorakoztatni lelki-szemeivel? Hol van ennek a határa? Meg kellene győződnünk, hogy pl. e számnál 8 a gyermek a határvonalat képező 5-öt állít-e fel, mint egységet és hozzáfűz 3 egyedet, avagy egyedekből állítja sorozatba a 8-at. Ha az 5 határvonal, mint egység: nem lehetne-e a számlástanítást 5-ös körökre bontani, mint a melynek képe: egy egység és így az agyműködést biztosabbá és határozottabbá tehetnők. Ily irányban megkönnyíthetnők a számolás tanításnál mutatókozó nehézségeket.

A rajztanítás kérdése állandóan foglalkoztatja a szakköröket, a tanítókat. Mindig azt állítják, hogy esztetikai érzékük, látóképességük helyes irányba való terelése, a szemlélet irányítása és értelmi körük fejlesztése a rajztanítás célja. Tehát a megfelelő tárgyak élő — való alakok vagy részletek állítandó a gyermek elé fokozatos menetben. Túlhaladott álláspont volna arról szót is vesztegetni, hogy ez a helyes és nem a régi sablon-rajzoktatás. De igen nagy határozottsággal és mindinkább élelkebben tűnik ki az a tévedés, amely abban mutatkozik, hogy a feltétel szerint a természeti tárgyak hullámvonalakat tüntetnek fel, tehát ezekkel kell kezdeni a kézügyesítő gyakorlatokat. Pedig nagyon kérdéses dolog ez. Meumann vizsgálati arról győzték meg, hogy a gyermek, iskolába lépése előtt és ennek alsó fokozatán csakis széleket lát és pedig apró egyenesekből összekapcsolva. Például házat, butorokat; a szabadban fát, mezőt, tavat, folyót stb. Tehát lelkében a tárgy képe egyenesekből összeállítva rajzolódik ki. Mi következik ebből a rajzoktatásra vonatkozásban? Hogy a rajztanítás kezdetén apró, a gyermek lelkében élő tárgyak képei veendő fel rajzoltatásra egyenesek összerakásában. A hullámgörbe vonalakra áttérni csak utóbb lehet. Mert csak így követhetjük az agyműködés történeti folyamatát a produkálándó munkában. De hogyan kapcsolódik az egyenes a hullámvonalhoz? Hogyan olvasztja egybe a gyermek lelkében, hogy ezt az összetételt kontúrban lássa; hogyan rajzolódik ki lelkében az ilyen kép: még ezideig nem volt vizs-

gálat tárgya. Már pedig csakis ez alapon lehetne és szabadna megállapítani a rajzitanítás menetét; a rajzoltatandó tárgyak egymásutánját. Így volna öntudatos, egyenletes haladás; így lehetne megállapítani, hogy a gyermek szeme mind belső, mind külső viszszavetett képében nem lát kétféleképpen. Akkor nem lehet egy-egy rajz tárgyát oktrojálva a belső megnyilvánulásként a valósághoz közelvinni.

Ilyféleképp gondolom minden tárgy keretében a kínálkozó vizsgálatra érdemes és eredményesség esetén pedagógiai szempontból hatásos kérdések felvetését. Ezeket Meumann a legszívesebben fogadja és mind logikai, filozófiai, mind pedagógiai alapon a tanítás szolgálatába állítani törekszik. Járuljunk tehát hozzá, hogy ilyenmű kérdések felvetésével a tanügyet előbbre vigyük.

## A gyermek-törvényszékek.

Irta: *Ujfalussy Amadil.*

Igénytelennek látszó, de mégis nagy horderejű dolgot ragadok most ki a sok közül, az amerikai „perpetuum mobilé“-ből.

Lapok irtak róla, szintelen fekete betűk beszédes hangon adták tudtul az érdeklődőknek, hogy az Egyesült-Államokban már afféle gyermek-itélőszékek is vannak.

Elvetemült kis gonosztevő fölött biráskodik a külön e célra alkalmazott egyén, aki a fejletlen agy és szív utvesztőit minden egyes esetben melegséggel, türelmes kitartással tanulmányozza, nehogy vigyázatlaniságból, gondtalan nembánomságból esetleg helytelenül markoljon bele a rosszul indult oktalan lények sorsába.

Paragrafusai nem törvénykönyvben irottak. A saját józan belátása vezeti. A vádlott egyéniségének fiziológiai, társadalmi szükségleteihez alkalmazza, ha csak lehetséges, ítéletét s ha nem, a legszigorubb eljárásról van szó.

Bármilyen esetben lehetőleg négy szemközt veszi elő a bűnöst, nehogy a rendes, nyilvános törvényszéki tárgyalások kíváncsi, bámészködő közönsége megfélemlitse, avagy megátalkodottsággal záruljék be vallató szavára bimbóként fésző nyomorult kis lelke, meg hogy mintegy alkalmi ne legyen hőstettként tetszelegni vétkével.

Védőügyvéd természetesen nem szerepel. Maga is tudja az a speciálista bíró, mit hozhat föl a legalattomosabb, legkörmönfontabb vádlott védelmére.

Börtönbüntetésről persze szó sincs. Javítóintézetek állanak rendelkezésére. A gonoszabb fajta odakertül. A jóindulatuakat s

akiket könnyebb vétség terhel, szabadlábba helyezi. Többé-kevésbé felügyelet alatt maradnak.

A város minden negyedében van egy megbizottja ennek az ítélőszéknek. Fizetést kap, amely idővel növekedik. A havibér háromszáz koronára is rug. Ezért aztán köteles lehetőleg minden lépését szemmel tartani a szabadon bocsátottak. Sőt vezeti is. Jó szóval oktatja. Istápolja lelkét.

A bírónak tartozik apróra beszámolni, aki mintegy gondnoka a megbotlott gyermeknek s aki bármelyik percben, amikor jónak látja, javító-iskolába zárhatja.

Egy chikagói tizenöt éves leányt vezettek a bíró elé, mint ahogy egy külföldi lap ujságolja. Megioppott egy férfit az utcán. De nem kapott kemény büntetést. Megbízta mrs. Peav-t, keritsen neki megfelelő foglalkozást, ügyeljen rá, irányítsa, oktassa, nehogy ismét letérjen az erény utjáról.

Vannak azonban nem fizetett alkalmazottak is. Egyik-másik helyen műkedvelősködnek melegsziü humanisták s noha kellő lelkiismeretességgel igyekeznek a magukra rótt kötelességeknek megfelelni, mégis pontosabbnak, szorgalmasabbnak bizonyult az, akivel teljes hatalommal rendelkezik a bíró, mert hát ki ne félne elveszteni az aránylag busásan dotált s kevésbé fárasztó munkájára járó állást?

Hány szegény tisztességes asszonyt juttathatnánk alkalmas foglalkozáshoz, ha mi is követnők az amerikaiakat. De még hány boldogtalan ronsolt ifjú lélek térne a helyes ösvényre a javító-intézetben való megbélyegző tartózkodás nélkül.

Felséges intézet ugyan az aszódi iskola, amely 1884-ben létesült s ahová azokat a bűnös fiukat küldik, akiket fiatalságuk miatt nem lenne tanácsos az érettebb koru, megátalkodott gonosztevők közé fegyházba zárni. Mindamellet azonban, hogy még dologra is szoktatják ott őket, orvosolják rossz erkölcsüket, mégsem egészen kielégítő.

A határozott romlásnak indultaknak, a Rinaldo-Rinaldini hajlamuaknak illő büntetés a fegyelmezett iskola, ellenben azokra nézve, akiket csekélyebb vétség terhel, üdvösebb a kellő felügyelet alatt való szabadlábba helyezés.

Propagandát kellene csinálni ennek az életrevaló, már kipróbált s hasznosnak bizonyult eszmének, amely éppen nem korcs Leibnitzizmus. Ha nálunk is valósulást nyerne, bizonyára jól kamatoznék, mint az ügyesen befektetett tőke.

## Nagy László új könyvéről.

Irta : R. O.

Amikor a sajtót egy-egy szakmunka elhagyja, az ismertetők és bírálók rendszerint azzal az elcsépelet frázissal kezdik vagy végzik munkájukat, hogy „a megjelent mű valóban hézagpótló.“

*Nagy László* könyvéről, melynek címe: *A gyermek érdeklődésének lélektana*, nem ezzel az agyon csépelet frázissal s a megszokott formában óhajtok foglalkozni, mert ha a művet „hézagpótlónak“ mondanám, az csak lekicsinylése lenne annak a nagy értéknek, melyet képvisel. Félve fogok ehhez a nem megszokott ismertetési módhoz egyrészt, mert érzem gyengeségemet, másrészt, mert félek a kritikától, mely nem *Nagy László* munkáját éri, hanem az én új irányomat.

Külföldön már néhány éve szokás, hogy a szakirodalom megjelent műveit maguk a szerzők ismertetik előadás keretében avagy hírlapi úton.

Nálunk ez — sajnos még nem honos — így éppen az, aki hivatva lenne saját munkáját, kutatásának eredményeit konpendikális módon megismertetni, meg van ettől fosztva, mert öndicsérettel vádolnák.

*Nagy László* a hazai gyermektanulmányozás megteremtője, ő a külföldi gyermektanulmányozók és hazánk között az összekötő kapocs. Az ő kezében futnak össze a hazai gyermektanulmány eredményeinek száalai, ő a gyermektanulmányi irodalom megindítója és fejlesztője. Elmondhatjuk, hogy *Nagy László* tanulmánya, szorgos munkája, pihenése és szórakozása, egész egyénisége, tudása és akaratereje teljesen a gyermektanulmányé.

Mint ilyen, aki mind a hazai, mind a külföldi gyermekmegfigyelési mozgalmat nyomon kíséri, megtalálta, azt a „mostoha gyermeket“, amelyet vizsgálat, kutatás és boncolgatás tárgyává még igen kevesen tettek, s most ő adja meg az impulzust a munkára, a lelki élet ama területének vizsgálatára, ahova őt „a szabadon tenyésző lelkivirágok kifogyhatatlan gazdagsága, színváltozata, üde illata, lelket lebilincselő kedvessége, bájos ártatlansága“ vonzotta.

Nem hézagot pótol *Nagy László* ezen munkájában, nem hiányt tölt be, többet, nagyobbat tesz, amikor a fent jelzett terreniumra vezet minket, alkot, teremt, irányít és irányt szab. Nagy

László munkáját nem szabad tehát a megszokott formák szerint megítélni, mert ő ezzel a munkájával nem csak magának s a gyermektanulmányi magyar irodalomnak szerzett dicsőséget, hanem, egyszerre hatalmas és excelláló hírnevet, elismerést szerzett a magyar pedagógiának, a magyar tudománynak. Eme dicsőségnél csak az a tény nagyobb és kimagaslóbb, hogy a munkáját nem a külföldi gyermektanulmányi művekből (Herbart, Rein, Ostermann, Lotze) építi fel és alkotja meg elméletben, hanem tisztán magyar, teljesen önálló rendszer s kísérleten, tapasztalaton, hosszú évek szorgos munkájával hordja össze az anyagot, hogy az exakt tudománynak testet adjon. S ez a tény nemcsak tisztán gyermektanulmányi értékűvé teszi művét, hanem egyuttal a modern pedagógiai, illetve didaktika enciklopediává emeli.

A munkának ez az enciklopedikus jellege teszi szükségessé, hogy a mű első részében rövidesen képet nyújt az érdeklődés lélektanának eddigi állapotáról. Comenius, Kant, Herbart, Rein és Kern elméleteinek ismertetése után az újabb elméleteket állítja párhuzamban Osterman, Felméri, Peres, majd az „érdeklődés összefoglaló meghatározás” fejezetében szembe állítja őket egymással s megalkotva saját rendszerének gerincét, mely szerint: *„amikor érdeklődünk, akkor a külső hatást oki viszonyba állítjuk testi és szellemi jólétünk gyarapodásával; ennek az oki viszonyoknak megérzése az érdeklődés.”*

Ezen tételre építi az érdeklődés fejlődésének vizsgálatát, amelynek eredménye *„hogy a kisebb korban a testi foglalkozások kötik le a gyermek érdeklődését, de a serdültebb korban ezek értéke tetemesen csökken s a szellemi működéseket megindító hatások válnak a gyermeknek érdekessékké.”* Eme konklúzió főleg Farkas Irén, Ujlaki Gyula és a szerző önálló vizsgálatainak első eredménye, amely szerint az érdeklődés 5 fokozatát alkotja meg. Az érzéki érdeklődés az első fokozat, mely a gyermek lelki világát 2 éves korig tartja lekötve. Két éves kortól kezdve a szubjektív érdeklődés lép helyébe, amelyet 7 éves korig megkötve tart. A hetedik évtől a 10-ig az objektív érdeklődés foglalja le a gyermeket, melyet 10 éves korban az állandó érdeklődés tevékenysége szorít ki s 15 éves korban a logikai érdeklődés fokát éri el a gyermek.

Az érdeklődés eme fokozatait a tudomány számára először Nagy László állította fel. A felállítás nem mesterkéltnél, nem elmélet, hanem az adathalmazok megdönthetetlen eredménye, amely fokozatos egymásutánban világítja meg a különböző korú gyermek

egész lelki világát úgy, hogy egyúttal felvilágosítást és magyarázatot nyújt annak következetes megnyilatkozását illetőleg.

Itt van *Nagy László* könyvében az új pedagógia alapköve, az új didaktika első fénysugara, amely nem a külföld sablonos utánzásában meríti ki összes erejét, hanem ujat, önállót, irányítót alkot, teremt. A mű III. fejezete a gerinc, amelyre támaszkodik az önálló vizsgálatok alapján szerzett anyagból merített konkluzió.

A csecsemő kor tevékenységétől kezdve minden életfokon egész a 18 éves korig nyomon kísér *Nagy László* minden jelenséget, amely felvilágosítást nyújt az érdeklődés minemiségére. A tevékenység szerepe az érdeklődésben, érzetek hatását és a tudatos érdeklődés azon fokait, amelyeknél már az érzelmi elemek és logikai kapcsolatok is fellépnek, a képzettartalom következményeképpen azon jelenségek, melyek folytán az öntudatlan spontán megnyilatkozó érzelmekből felépítendő a didaktika azon része, melyet eddig teljesen figyelmen kívül hagyunk: az érdeklődés fiziologiája.

S ha a mű IV. fejezetét szembe állítjuk a III. fejezettel, akkor megtaláljuk benne a fent említett fiziológiát. Az érdeklődés felkelésének formáiról s annak az oktatás keretében leendő felhasználását ismerteti a fejezet.

Pedagógiai eljárását nem a kollektív eljárás célszerűségében, hanem az individuális érdeklődés típusaiban rejlő eltérésekre alapítja, melyre vonatkozó gyakorlati útmutatást az V. fejezetben nyújt, amikor az egyéni oktatás viszonyát a módszerbeli eljárásokkal és azok céljával fennálló kapcsolatot bizonyítja kísérletei alapján.

Az egyéni (individuais) nevelés és oktatást nem csak hangoztatni kell, hanem, amint *Nagy László* a milieü hatását az „egyéniesség és az általános műveltség viszonya“ c. fejezetében megmutatta, ki lehet és ki kell aknázni az új kor pedagógusának.

Nem lenne teljes eme ismertetésem, ha elhagynám az alábbi pár sort, amelyeket gyöngyszemek gyanánt állítok ide a IV. fejezetből: „Az oktatás a tiszta objektív szemléletek létrehozására törekszik“ — s feladata, hogy „a gyermek egyéniségéből folyó érdeklődéseket állandósítsa.“ Az oktatásnak két tagozata van: „az érdeklődés fölgerjesztése“ vagyis „az előkészítés“, amely működésüknél „ne alkalmazzunk hatékonyabb módszert, mint amennyi a folyamat megindításához éppen elegendő“ s alkalmazása ezen megindításnak „természetes módon származzék.“

A második tagozata az oktatásnak „a tiszta objektív szemléletek keletkezése“ vagyis a „tulajdonképpen oktatás“, amely foly-

tatja s befejezi az előkészítés munkáját. Maga az oktatás alkalmával követendő eljárás legyen olyan, hogy abban „a tanítói eljárásban legyen mozgás, cselekvés”; „vigyük bele a gyermek cselekvéseit” úgy, hogy „ne csak a tanító cselekedjék, hanem a gyermek is, mert a gyermek így tanul cselekedni.” „Ha az érdeklődés világosan és erőteljesen megkapta irányát, akkor engedjük a külső érzéletek folyamatát lehetőleg szabadon lefolyni.” „A gyermeket meggyötörjük teljesen ismeretes dolgok érzékeltetésével.” „Az ismeretes dolgokat ismeretes szempontokból tárgyalnunk értéktelen eljárás.” A megindult „érdeklődés folyamatban az érzelmi motívumokat ne akadályozzuk meg” s „tanításunk lehetőleg alapuljon a szabadtermészettel s az emberekkel, az emberi társaságoknak erre alkalmas életjelenségeivel való közvetlen érintkezésen.”

Ez Nagy László új didaktikájának új methodusa.

Amikor egy-egy új tanítási methodus fel-fel tűnik, mindig azon szempontból vizsgáljuk, hogy az a divó régi methodus felette vagy alatta áll. Nagy László könyvének ismertetését is éppen ezen szempontból fogtam fel akkor, amidőn a „N. L.” számára, tehát gyakorlati pedagógusok részére írom soraimat.

Nagy László munkájának gyermektanulmányi értéke elvitathatatlanul nagy s bátran mondhatnám oly nagy, mely a külföld előtt is csodálatot kelt, de methodikai értéke felülmulja gyermektanulmányi értékét.

A figyelemre és a figyelem létrehozta fegyelemre alapítottuk eddigi tanítási eljárásaink összességét, vagyis módszereinket. Nagy László új irányt állít, az érdeklődést teszi a tanítás és oktatás alapjává, abból fejti ki az exakt vizsgálatok eredményeiben a tanítás és oktatás módját.

Elvitathatatlan tény, hogy a figyelem az érdeklődés motivuma, de annak nem kiinduló grádusa. A figyelem az érdeklődés helyes felkeltésének egyenes, direkt eredménye s éppen ezért a régi methodusban levő fokozat átugrását hidalja át ez az új irány s így Nagy László methodikája nemcsak elméletileg, de gyakorlatilag is megállja helyét.

Meg kell ismerni, el kell fogadni, s remélem, hogy a tanítás eljárásában zökkenés és úgrás nem fog előfordulni s hézagok nem maradnak.

Hogy a tanítási eljárás eme hézagai mielőtt megszűnjenek, üdvös és célszerű volna, ha minden iskola tanítói könyvtárában ott látnánk Nagy László könyvét.

## Irodalom.

**A tanítónő.** Falusi életkép három felvonásban, írta: *Bródy Sándor*. (Singer és Wolfner kiadása, ára: 2 korona 50 fill.) A Vigszínház ezidei évadjának egyik legsikerültebb darabja: *A tanítónő*, a magyar társadalmi életnek sok hűséggel s nagy reálítással festett képe. A szerző nem is nevezte színműnek, hanem falusi életképnek; de ez nem von le értékéből semmit, mert csak a sablont kerülte. *A tanítónő* nem olyan irányú darab, mint például a német *Flachsmann als Erzieher*, mely az iskola belső életét, az igazgató túlkapásait s a tanítóknak visszas helyzetét tárgyalja; a *Probekandidáthoz* sem hasonlít, mely darab a tanszabadsággal, a tanítói meggyőződés szabadságával foglalkozik; a Bródy Sándor falusi életképe a tanítónőt női helyzetében mutatja be a nagy közönség szeme előtt: nézd, te magyar publikum, a falusi potentátok (vagy inkább Donjuánok) közé került tanítónőnek, (ahol t. i. ilyen nagymérvű a számuk, mert nem mindenütt ilyen a magyar vidék, de ilyen is van,) mily keserves, nehéz a helyzete. Mily nagy erőre van szüksége ennek a nőnek, hogy hivatásától el ne tántorodjon, s *mas* ne legyen belőle, mint aminek indult. A szerző nem ment igen messze, mert a győzedelem abban nyilvánul, hogy a tanítónő feleség lesz, ifj. Nagy Istvánnak, egyik potentátnak a felesége. De ahogy elének állítja a falusi életnek alakjait, ahogy rajzolja azt a kulturátlan világot, ahol csak a külső, a rang, a pénz és buta gög viszik a szerepet, ahogy megfesti az iskolaszék „jeles” tagjait, a káplánt, a patyikust, a járásorvost, a szolgabíró stb., nagy szolgálatot tesz vele a közügynek s menten nyugodt lelkiösmérettel el lehetne törülni az iskolaszéki intézményt. A művön meglátszik, hogy az író nem volt tanító, illetve a tanítói élet rajzában itt-ott téved; de ezek kicsiségek, egy-két szeplő a szép arcon, semmi egyéb. A művet a tanítósnak nemcsak szeretnie, hanem terjesztenie kell, mert az iskolaügy nagy kérdésére hívja fel hathatósan a figyelmet s mert Bródynak ez a legsikerültebb alkotása.

**Aranyos napok.** Az ifjúság számára írta: *Kalász Benedek*. (Lampel Róbert könyvkereskedése, ára 2.40 korona.) Abból az alkalomból emlékszünk meg erről a kedves és tartalmas ifjúsági műről, hogy a székesfőváros tanácsa ez évi márc. 28-iki ülésében 56.819.908. VII. sz. alatt, a közokt. bizottság pártoló előterjesztésére, az ifjúsági könyvtárak részére beszerzés céljából ajánlotta. A munka lelkes hangon ismerteti hazánk északi földjét, utazás alakjában, melyet a nagy szünetben három budapesti gyermek tett meg. Egész, kerekded elbeszéléssé alakul az utazás, ami az érdeklődés felkeltésére, az ismereteknek a lélekbe való csepegtetésére rendkívül alkalmas. Mi is melegen ajánljuk derék munkatársunk művét kollegáink figyelmébe, különösen most, a jutalomkönyvek vásárlása idején.

**Az ifjúsági egyesületek a népmívelés terén.** E cím alatt dr. *Petrí Mór* Pestmegye kir. tanfelügyelője, ismert író és költő, a Szabad Tanítás Magyar Országos Kongresszusának mult évi nagygyűlésén általános tetszést aratott előadást tartott, melynek gondos kibővítése a jelen, 73 oldalra terjedő s az Előszón kívül négy részből álló munka. Az első rész az ifjúsági egyesületek rövid történetét adja. A második rész az ifjúsági egyesületek szervezetét s megoszlását tárgyalja s közli a közoktatásügyi miniszter által kiadott alapszabálytervezetet, mely már 572 ifjúsági egyesületnek nyújt biztos alapot. A munka törzsét a harmadik rész, „Az ifjúsági egyesületek működése.” alkotja, melyben gazdag adatkincs nyert tömör képet nyújtó feldolgozást. Megbízható eleven adatok vannak benne feldolgozva, melyeknek összehordásánál az ország tanfelügyelői s buzgóbb tanítói működtek közre. Ez a rész nemcsak azért érdekes és fontos, mert mintákat nyújt s módokat rajzol új ifjúsági egyesületek alakítására, hanem azért is, mert az összehasonlítás alapján a meglevők fejlődésére s fokozottabb munkájának biztosítására tudatosan vezet. A negyedik részben az ifjúsági egyesületek hatása s az elért eredmények domborodnak ki. Itt foglalnak helyet a jövő tennivalói is. Föltárja ez a munka,

hogy az ifjúsági egyesületek miként termékenyítik meg az összetartás és a barátság érzéseit; miként szolgálnak melegágyaiul, veteményes kertjeiül a szövetségi és az altruisztikus eszméknek, legerősebb védő bástyáiul a nemzeti gondolatnak és érzésnek; mily erővel harcolnak az alkoholizmus ellen; hogyan kedveltek meg a békés, a hasznos mellékfoglalkozásokat s miként válnak az erkölcsök nemesítésének és a szellemi élet egészséges fejlődésének nélkülözhetetlen eszközeivé. Mint Petri ija munkájában: „Az ifjúsági egyesületek amaz utakat egyengetik, amelyek nemzeti eszményeink diadaira juttatásához vezetnek. Az ifjúsági egyesület híó az iskola és az élet közt ringó hullámok föött; csirabontó talaja társadalmunk békés együttműködésének, továbbfejlődésének; forrasztó érce az emberi és nemzeti összetartozás gondolatainak, kohója a szabad tanításnak, a nép művelésének és talán a leg-erősebb gránitszikla a nemzeti eszmények felé törő haladás, lelki emelkedés góitéveinek, fénylő kupolájának alapzatában.“ Hogy pedig gyorsabb ütemben fejlődhessenek és akadálytalanul működhessenek, szükségét látja Petri annak, hogy a társadalom, az állam és egyesek feléjük nyujsák támogató karjaikat, hogy minden ifjúsági egyesületnek legyen könyvtára, dalárdája; valamennyinek pedig a szellemi kapocs létesítése és fenntartása céljából egy közös folyóirata; hogy az egyesületek munkájában a tanítókon kívül tevékeny részt vegyen minden pap, minden tanár, tanító, szóval, minden erre hivatott művelt ember, s hogy végre az ifjúsági egyesületek körül buzgólkodók részére ne késsék az erkölcsi és anyagi jutalom. A szóban levő munka, mondanunk sem kell, úttörő. De biztos útmutató. Előnyös hatása pedig kiszámíthatlan. A munka a „Népnevelők könyvtára“ c. gyűjteményben Lampel R. kiadásában jelent meg. Ara I korona.

A Magyar Könyvtár legújabb sorozata igen becses füzettel nyílik meg: *Höföding* Harald kopenhágai egyetemi tanár új monografiájával, melyben *Darwin* életét és tanát ismerteti népszerű módon, világos és vonzó modorban. A faji kiválás elméletét, valamint *Darwin* egyéb alapvető oktatásait *Höföding* úgy tudja elmondani, hogy mindenki a legcsekélyebb előképzettség nélkül is megértheti. — A sorozat második száma *Gustave Flaubert*nek egy klasszikus novellája, az „Une áme simple“, melyet „Egy jó lélek“ címmel *Gábor Andor* fordította le. Egy jámbor cseléd története van benne elmondva; egyszerű, eseményekben szegény élet vonul el benne előtünk, de a lelkiélet analizálásának azzal az utólérhetetlen művészetével, mely *Flaubert*t oly nagyra tette. — Az azután következő szám a „M. K.“ *Shakspeare*-gyűjteményét szaporítja még pedig egyikével a britt költő legcsodásabb remekműveinek, „*Julius Caesar*“-ral. A dráma, mely itt is *Vörösmarty* nagy erejű fordításában jelenik meg, egyike e vállalat legvaskosabb számainak; hatodfél iv terjedelmű, ára azonban szintén csak 30 fillér. — Negyedik helyen egy utirajz-gyűjteményt kap a közönség: *Farkas Pál* munkáját, melyben „Keleti uti képek“ címmel Egyiptomból, Szentföldről, Törökországból stb. való élénk és szellemes, nagy közvetlenséggel megírt uti benyomások vannak egymás mellé sorolva. E füzettel a „M. K.“ elérte az 520-dik sorszámot.

## Tanügyi, társadalmi élet.

**Az Otthon ez évi közgyűlését május 23-án öt órakor tartja meg V. ker., Mária Valéria-utca 10. szám alatt (első emeleten) új helyiségünkben.**

**Közgyűlésünk.** Tizenharmadik évi közgyűlését tartja meg május 23-án a M. T. Otthona. A titkári jelentés beszámol az évi működésről, utána a költségvetés, pénztári jelentés, mely tápláló anyagi erőnkőről ad képet. Mindakettő beszél a maga nyelvén, amidőn megrajzolja a szellemi és anyagi életet,

mely lefolyt e közhasznú egyesület falai között. Ez alkalommal nem óhajtunk megjegyzéseinkkel élni, csak fehívjuk a kartársak figyelmét: az elnökségnek arra a nagy fáradozására, melynek eredménye, hogy az anyagi egyensúly helyre billent s új helyiségben, a föléledt régi jó szellemmel indulunk utnak a jövő felé.

**Otthonunk választmánya** április 30-án tartott ülésének fontosabb határozatairól röviden a következőkben számolunk be: *A módosított alapszabályoknak* a belügyminisztérium által változtatlan formában való jóváhagyása tudomásul szolgált. Az *Irodalmi Alap* alapítólevél tervezete véglegesen megszövegeztetett, illetőleg az igazgatóság által bemutatott tervezet elfogadtatott. *Faller Jenő* gazd.-ügyi igazgatónak Otthonunk új helyiségeire vonatkozó jelentését tudomásul vette a választmány s egyszersmind *Rákos István* indítványára meghatalmazást adott az igazgatóságnak, hogy a berendezéshez, illetőleg javításokhoz szükséges kiadásokat fedezze. Helyesléssel hozzájárult a választmány az igazgatóságnak ahhoz a tervéhez, mely szerint a tagok részére igazolvány állíttassék ki, mi által elérhető lesz, hogy az Otthon helyiségeibe vendégek csak tagok kalauzolása mellett mehetnek.

**A drágasági pótlék** ügye, amelyen hosszú idő óta húzódik már, szinte szégyene azoknak a hatalmasságoknak, kik oly nagyképűsködéssel „intézik”. Hétezer ember vár és vár, nyomasztó nehéz anyagi viszonyok közepette, s a belügyminisztérium — könnyű neki — szintén vár. Okai, amikre hivatkozik, nem állják meg helyüket. Ha az altisztek és szolgák dolgát nem tudták nyélbe ütni, miért váratták a tanítóságot és a tisztviselőket! Ezt mi nem minősíthetjük humánus eljárásnak, s nem tartjuk méltónak a magyar királyi belügyminisztérium kegyelmes, méltóságos és nagyságos hatalmasságaihoz. Mi anyagiakkal küzdő emberek vagyunk, nekünk ma a veréb is áldás, holnap tán a tuzok sem lesz már elég.

**Új tagok.** A f. évben a következő új tagok léptek a M. T. Otthonába: *Baumgartner Dezső, Both Erzsé, Gárdos Dávid, Gergely Alajos, Hauser Ferenc, Kandel Henrik*. Örömmel üdvözljük az új tagokat körünkben. Bárha kartársaink minél többen átéreznék az egyesülésben rejlő erőt s a tömörülés által egyetlen szabad tanítói intézményünket méltóvá tennék a magyar tanítóság erkölcsi és számbeli erejéhez. Hisszük, hogy így lesz!

**Iskolásfiúk az utcán.** A József királyi herceg tudóbajosok szanatóriumának kérésére megengedte a főváros tanácsa, hogy tiz-tizenkét iskola tanulóiból tüntető csoportot alakítsanak s a közel tízezer gyermek tanítóik vezetése mellett, járja be a főváros utcáit, mialatt a közönség körében gyűjtések folynának a szanatórium javára. Az a véleményünk erre a tiszteletré méltó célzattal adott engedelemre, hogy túlló a célon. Tulhajtása ez már a sok mindenfajta kéregetésnek, amire legkevésbé alkalmas az a tüntetés. Ne tüntetésre szoktassuk a budapesti gyermeket, annyit lát belőle itten, hogy néha más sem ragadja meg már figyelmét; hanem komoly, szívszerint való cselekedetre, *tette*. Mi értjük azt a nagy célt, amiért ez a dolog történik, de nem vagyunk hajlandók aláírni azt az állítást, amit egy napilap megkockáztatott, hogy *itt* a cél szentesíti az eszközt. A nevelés olyan szent ügye az iskolának, hogy az a néhány száz vagy ezer korona, amit a tüntető diák-

csoport felvonulása szerez, a legtávolabbról sem közelíti meg. Jó lett volna ezt a szakfelügyelők konferenciája elé vinni előbb.

**Nemzetközi nevelésügyi kongresszus.** Ez évi szeptember 23-ától 26-áig nemzetközi kongresszust fognak tartani az erkölcsi nevelés ügyében. A kongresszust előkészítő bizottság elnöke Avebury lord, magyarországi alelnöke dr. Pikler Gyula egyet. tanár, a bizottságban Magyarországot képviselik: dr. Bérczy István polgármester, dr. Capesius F. tanítóképző-intézeti igazgató (Nagyszében), dr. Fináczy Ernő, Schneller István és Somló Bódog egyetemi tanárok, dr. Kemény Ferenc és dr. Weszely Ödön reálisk. igazgatók és dr. Wildner Ödön fővárosi tanácsjegyző, a Népművelés szerkesztője. A végrehajtó bizottság tagjai Anglia legelőkelőbb pedagógusai.

**Az iparoktatási bizottság megalakulása.** A főváros törvényhatóságának másféléves megalakulása után csak május 7-én alakulhatott meg annak egyik szerve, az iparoktatási bizottság. Az alakuló ülésen *Piperkovics* Bátor tanácsnok elnökölt; előadó pedig *Wittinger* Gyula fogalmazó volt. A formalitások elintézése után az elnök megalakultnak jelentette ki a bizottságot. Az új ipartörvénytervezetet a bizottság csak akkor fogja tárgyalni, amikor már a kerületi előjáróságok mondottak a tervezetről véleményt. A főváros 44 ipariskolájának ellenőrzésének beosztását az elnökre bízták, aki a bizottsági tagokat fel fogja kérni az ellenőrzés eszközzésére. *Szalay* Mihály dr. kéri az elnöklő tanácsost a női szabóipartestület ama kérvényének elintézésére, amelyben bejelenti, hogy 250 női tanonc részére szakiskolát óhajt felállítani 6000 korona évi összköltséggel s ennek 25%-át a várostól kéri. *Glück* Frigyes ifjusági szakkönyvtárak felállítását, vasárnapi használatra, tartja hasznos és üdvös intézménynek. Kivánná ezek felállítását nemcsak a Nép-házzal kapcsolatban, hanem minden kerületben könnyen hozzáférhető helyen. A bizottság mindkét javaslatot elvben elfogadta s azokat az ügyosztály figyelmébe ajánlja. — Nekünk kiváltképpen a *Glück* Frigyes eszméje tetszik, mert ezeknek a könyvtáraknak célszerű vezetés mellett, rendkívül nevelő erejük lehet. Azért is felkérjük ezen a helyen s ez alkalomból t. munkatársainkat s általában az egész fővárosi tanitóságot, hogy ezzel a kérdéssel lapunkban minél behatóbban és részletesebben foglalkozni kegyeskedjenek. Milyen legyen a könyvtár, milyen művek valók oda, hogyan használtassék stb? mind olyan kérdések, amikkel foglalkoznunk kell.

**A londoni kiállítás rajzanyaga** már nagyrészt elment, különösen az, amely a magyar kiállításba kerül. A kongresszusi kiállításra szánt rajzok is együtt vannak már. A kiállításra több mint hatvan iskola küldött egyéb tárgyakon kívül rajzokat és rajzokkal telt albumokat, melyek egy héten át voltak kiállítva a mintarajziskolában, hol a Várdai Szilárd igazgató, Nadler Róbert, Kovách Géza, Erdősy Béla, Dörre Tivadar és Huszka József tanárokból álló zsüri behatóan áttanulmányozta az anyagot. A Molnár Viktor államtitkár elnöklésével tartott bizottsági ülésen határozott a zsüri, hogy mely munkák küldessenek a nyáron Londonban tartandó nemzetközi rajztanítási kongresszussal kapcsolatban rendezendő kiállításra és melyek bocsáttassanak a magyar kiállításra. Az összes intézetek kiválogatott jobb rajzaiból egységes gyűjteményt is fognak készíteni s ezt a rajztanmenettel kapcsolatban fogják bemutatni. A tanítónőképzők, felsőbb leányiskolák és polgári leányiskolák

becses női kézimunkákat készítettek és küldtek nagy mennyiségben a kiállításra, mely méltóan fogja képviselni elismert magas fokon álló rajzoktatásunkat.

**Erdei iskolák költsége.** A gyenge, beteges gyermekek számára létesített erdei iskolák száma Németországban egyre nő s közelebb Svájcban is meg fognak ilyenek nyíltni. A Mühlhausen-i erdei iskolában hat hónapi tanítás mellett az összes költség minden egyes tanuló után 150 márkát (= 180 kor.) tett ki.

**Szünidei gyermektelepek Svájcban.** Jelenleg 32 község tart fenn Svájcban összesen 77 szünidei gyermektelepet, melyeken 3—4 héten át üdül és erősödik egy-egy gyermekcsoport. 1904-ben 1378 tanuló részesült a szünidei gyermektelepek áldásaiban.

**Egyházművészeti kiállítás.** *Vaszary* Kolos biboros hercegprimás egyik legutóbbi főpásztori körlevelében fölhivta egyházmegyéje papságát, hogy az egyházi felszerelést magyar iparművészeknél és magyar gyárosoknál szerezze be. Az Iparművészeti Társulat e körlevél alkalmából föliratot intézett a hercegprimáshoz. Köszönetet mond a magyar ipar pártolásáért és megkéri a hercegprimást, hasson közre, hogy az összes főpapok hasonló irányú főpásztori levelet bocsássonak ki. E kérelmet a hercegprimás a legközelebbi püspöki konferencia elé terjeszti. Az Iparművészeti Társulat pedig, hogy a papság meggyőződést szerezhessen a magyar műipar termelő-képességéről, összel, az országos katolikus kongresszussal egyidőben egyházművészeti kiállítást rendez az Iparművészeti Múzeum palotájában. A kiállításra, mely a magyar ötvösművészet, fafaragás, szövés, himzés és a rokon iparágak műalkotásait fogja bemutatni, már nagyban folynak az előkészületek.

**Akadémiai pályadíj.** *Schön* József érdemes munkatársunk lapunk mult számában emlékezett meg a *Gorove* pályadíj egyik nyerteséről: *Ney* Ferencről. Ez a pályadíj, mint az Akad. Értesítő közli, ismét pedagógiai kérdést akar megoldatni, s így hangzik: *Fejlessék ki a koedukáció, mint erkölespedagógiai probléma, történelmi és elméleti megvilágításban.* A mű jutalma a *Gorove* alapítványból száz arany. A határnap 1910. év szeptember 30-ika.

**Tanító-árvák fölvétele.** A *Magyarországi Tanítók Árvaházába* a jövő iskolai év kezdetére néhány új tanító-árvát fognak fölvenni. E helyekre Magyarország bármely vidékén működött kiseddóvó, elemi, nép- és polgári iskolai tanító, képzőintézetű tanár és tanfelügyelő árvája pályázhat. Elsőbbségben részesülnek azok az árvák, akiknek állami tanítói árvaházakba való fölvételi jogosultságuk nincs, és akiknek szülői az árvaházi egyesület tagjai voltak. Ha az árva szülői az árvaházi egyesület tagjai nem voltak, akkor az árva szülőinek nevére az 50 koronás tagsági tőkét (örökös tagsági díjat) az egyesület pénztárába kell a fölvétel előtt befizetni. A folyamodványokat legkésőbb június 10. délelőtt 12 óráig *Tóth* József kir. tanácsos, nyug. pestmegyei kir. tanfelügyelő urhoz, mint az egyesület elnökéhez (Budapest, I., Fehérvári-ut 10—12. II. em.) kell küldeni. A folyamodványhoz melléklendők: 1. a felveendő árva keresztlevele (születési bizonyítványa), 2. a testi épségét és a megejtett himlőoltást igazoló orvosi bizonyítvány, 3. a mult évi iskolai bizonyítvány és látogatási bizonyítvány a jelen iskolai évről, 4. az atyja esetleg az anyja halálát igazoló bizonyítvány, 5. a testvérek számát és azok korát feltüntető csa-

ládi értesítő, 6. szegénységi, illetőleg községi bizonyítvány, mely tanuskodik arról, hogy az árva teljesen vagyontalan és hogy az özvegy anya minő jövedelmi forrásból tartja fenn magát, 7. hivatalos okirat arról, hogy az özvegy anya és annak árvái kapnak-e és mennyi segélypénzt a tanítói nyugdíj- és gyám-alapból vagy bármely más alapból, 8. az atya esetleg az anya tanító voltát igazoló bizonyítvány és 9. az anyának esetleg a gyámnak két tanu előtt aláírt abbeli nyilatkozata, hogy az árva számára a tanítói nyugdíjalapból járó nevelési pótlékot és az általa esetleg élvezett más ösztöndíjat az árvaháznak szolgáltatja át.

**Torna-ünnep.** Az állami iskolák után a fővárosi polgári fiúiskolák növendékei is rendeznek torna-ünnepet. A tornaünnep rendezéséhez a tanács hozzájárult s az első ünnepet május 31-én rendezik a millenáris versenypályán.

**Siketnémák felvétele.** A siketnémák Egerben levő intézetébe a jövő iskolai évre több ingyenes, félfizetési és fizetési siketnéma gyermeket vesznek fel. A felvétel iránt való kérvényeket a *Siketnémák intézete felügyelő bizottságához*: Egerbe június végeig kell beküldeni. Bővebb felvilágosítást az intézet igazgatósága nyújt.

**Meghívó.** A „Budapesti Tanítótestület“ igazgató-tanácsa f. é. május 16-án (szombaton) délután 5 órakor a Középponti Városháza középítési ülés-termében (II. em. 266. ajtószám) ülést tart. Az ülés tárgyai: 1. Bejelentések a választásokról és az iskolakörök megalakulásáról. 2. A Székesfőv. alkalmazottak Szövetségének ismertetése Jankó Béla fogalmazó, elnök úr részéről. 3. A jogvédő bizottság elnökének megválasztása. 4. Testületi ügyész választása. 5. A számvizsgáló bizottság tagjainak megválasztása. 6. Költségvetés bemutatása. 7. *Tas* József főv. tanító úr beszámoló jelentése múlt évi útjáról, melyet a testület utazási ösztöndíjával tett. 8. A Szemere-utcai elemi iskola megkeresése ifjúsági zászló tárgyában. 9. A Kazinczy-utcai iparosinasiskola megkeresése a nyári tanfolyamok tárgyában. 10. Javaslat az utazási ösztöndíj pályázata tárgyában. 11. Elnöki előterjesztések. 12. Esetleges előterjesztések az iskolaköri elnök urak részéről.

**Pályázati felhívás.** A Rimamurány-Salgó-Tarján vasmű részvénytársaság likéri (Gömör-megye) árvaházánál betöltendő következő állásokra:

1. Egy intézői állás 1200 korona évi fizetéssel és családtagjai részére is szóló rendszeresített ellátással (4 szobás lakás, fűtés, világítás, étkezés, mosás). — 2. Egy tanító és egy tanítónői állás 800–800 korona évi fizetéssel és rendszeresített ellátással (1–1 szobás lakás, a többi mint 1. alatt). — Az alkalmaztatás feltételei: Elemi iskolai tanítói képesítés (oklevél) és az intéző részére több évi, a tanító s tanítónő részére legalább egy évi árvaháznál szerzett gyakorlat. — Okmányokkal kellően felszerelt pályázatok legkésőbb folyó évi május 15-ig aláírott címre intézendők. Budapest, 1908. április 15. Rimamurány-Salgó-Tarjáni vasmű részvénytársaság, Budapest, V., Nádor-utca 36. II. em.